גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

חזון אמתי של בית המקדש העתידי, השלישי והנצחי,
הוא תחושה־חויה של עמידה "לפני הוי'".
העמידה לפני ה' כוללת את חווית ההשגחה הפרטית בכל פרט,
את הרגשת אהבת ה' האין סופית לכל אחד ואחת
וגם את שמיעת דברי ה' אלינו כ"תורה חדשה מאתי תצא".
על כך אנו מתפללים "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו
ותן חלקנו בתורתך" — "תורתך" העצמית.

[מתוך השיעור "חדש ימינו כקדם"]

דברים־חזון תשפ"ה

דברים־חזון ה'תשפ"ה

04 **לפני ה'**
נקודה מעובדת
בית המקדש השלישי –
מקום המפגש עם ה'

05 **"חדש ימינו כקדם"**
הכנה למגילת איכה
ציור בית המקדש – בין עבר לעתיד

10 **"עת לפרוץ"**
טעימה מהתוועדות
'ערב רתימה' לקמפיין
לפרוץ מוסכמות וסכומים
כדי לבנות משהו חדש

13 **עבודת ההשגחה**
השגחה פרטית במשנת המגיד
ממעזריטש (ח"ד)
קריאת ההשגחה להתקרבות ועבודה

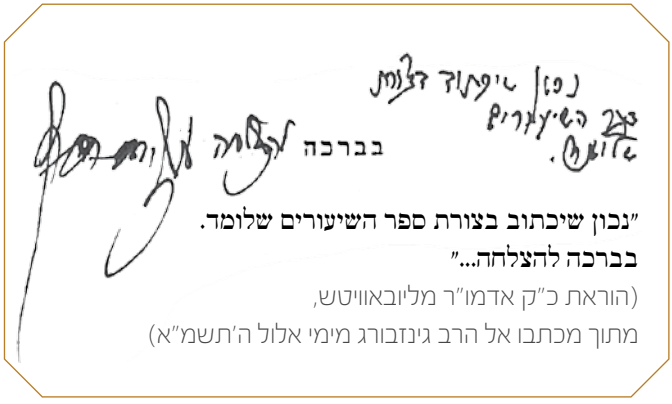
26 **הסיפור החסידי**
"קדשים תהיו"
החוזה מלובלין

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
י"ב השבטים בספירות,
בכחות הנפש ובחודשי השנה

29 בַּאֲדוֹר נִלְפָּ֫ים
מִי יִבְנֶה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ?
רָזִי יַסְבִּיר לָנוּ מָה עָדִיף –
שֶׁאֲנַחְנוּ נִבְנֶה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
אוֹ שֶׁהוּא יֵרֵד מִזֶּה מֵהַשָּׁמַיִם

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

בס"ד

הקדמת המערכת

בתוך ימי **בין המצרים** ותוך כדי קמפיין "**עת לפרוץ**", מוגש לפניכם **גליון עם הפנים קדימה**, לעתיד – "באש אתה **עתיד לבנותה**" – עם בנין **בית המקדש העתידי** ועם ה**פריצה קדימה** בכמות ובאיכות.

הנקודה המעובדת, **השיעור הראשון** ו**השיעור השני** הם **שלשה חלקים** – שבגדר מעט מזעיר – **מתוך ההתוועדות הנפלאה** בערב־הרתימה לקמפיין בשבוע שעבר (והשלמותיה הרבות), והם מתלכדים ל**התבוננות אחת על החורבן ועל הבנין**.

בנקודה המעובדת – "**לפני ה'**" – מוצג **גדר חדש לבית המקדש**, אליו עלינו לשאוף בבית המקדש השלישי.

בשיעור הראשון – "**חדש ימינו כקדם**" – מדריך אותנו הרב ב**נבכי מגילת איכה** ומצייר לנו את ציור בית המקדש העתידי, **הנגלה לנו בחזון בשבת חזון**, בציור מופשט, **ללא התרפקות על העבר**, אלא **עם הפנים קדימה** – לעמוד לפני ה'.

השיעור השני – "**עת לפרוץ**" – מסכם את **החלק האקטואלי שבהתוועדות**, ובו מסביר הרב את **ההכרח לפרוץ את הגבולות ואת המוסכמות**, גם בהקשר של **פתיחת הלב והכיס** בקמפיין ההתרמה הנוכחי.

בשיעור השלישי – **עבודת ההשגחה** – אנו ממשיכים עם **סוגיית ההשגחה הפרטית במשנת הרב המגיד ממעזריטש**. בעוד חתיכה הראויה להתכבד, בה רואים כיצד משמשת תפיסת הרב המגיד **חוליה מקשרת בין גילוי אור האלקות אצל הבעל שם טוב לתביעת אדמו"ר הזקן** ל"עבודה בכח עצמו" והפנמת כל האורות בתוך הכלים. אצל המגיד **ראית ההשגחה תובעת עבודה**, והדבר בא לידי ביטוי באופנים רבות – מהתעניינות בחדשות וסיפור חוויות לצדיקים ("ועמך כֻּלם צדיקים"), דרך **התמודדות נכונה עם מחשבות זרות בתפלה** ועד ל**התייחסות לנמלים בבית...**

חברים יקרים שמו לב: אמנם ימי הקמפיין "**עת לפרוץ**" הסתיימו באופן רשמי, אבל **גם מסגרת הזמן הזו צריך לפרוץ** ועדיין ניתן להשתתף במפעל העצום והנפלא: **המהפכה של הפצת פנימיות התורה** – מחוברות **נפלאות** ועד ספרי **גל עיני** – כדי **להפוך את העולם** ולהביא את **הגאולה האמתית והשלמה**. מחכים לכם שתצטרפו אלינו. **פרטים בגב הגליון**.

שנזכה **תכף ומיד ממש** להתממשות דברי הנביא "צוֹם הָרְבִיעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה לְבֵית יְהוּדָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה וּלְמֹעֲדִים טוֹבִים וְהָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ".

שבת שלום ומבורך, **המערכת**

רוצים להבין עוד?
עברו לשיעורים הבאים >>

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

לפני ה'

"עלה אריה במזל אריה והחריב אריאל על מנת שיעלה אריה במזל אריה ויבנה אריאל" — בימי האבלות על חורבן הבית אנחנו מתעצמים עם הציפיה לבנינו. מהו גדרו ועניינו של בית המקדש?

יש מחלוקת ידועה בין הרמב"ם והרמב"ן: לפי הרמב"ם גדר המקדש הוא "בית לה' מוכן להקריב בו הקרבנות". כלומר, עיקר המקדש הוא עבודת התחתונים, הקרבת הקרבנות על גבי המזבח החיצון העומד בחצר. לפי הרמב"ן גדר המקדש הוא "מקום מנוחת השכינה שהוא הארון" (כאשר השכינה שורה בין הכרובים, ומשם מדבר ה' עם ישראל). כלומר, עיקר המקדש הוא הגילוי מלמעלה, השראת השכינה בין שני הכרובים (מביניהם מדבר ה') על גבי הארון השוכן בקדש הקדשים, לפני ולפנים.

אך ניתן להציע גדר שלישי: פעמים רבות מוגדר בית המקדש בתורה במלים "לפני הוי'" (למעלה ממאה פעמים!). כלומר, יעודו של בית המקדש הוא תחושת הנוכחים בו שהם עומדים לפני ה' — הפגישה בין העליונים והתחתונים. כך, אנו מצווים לעלות לרגל לראות את פני ה' ולהראות בפניו. המפגש עם ה' מתבטא בתפלה שלנו אליו, "שפכי כמים לבך נוכח פני ה'", וגם בשמיעת דבריו אלינו, "כי מציון תצא תורה ודבר הוי' מירושלם". ההגדרה הזו, של מפגש בין ה' ובינינו, מחברת את שני הכיוונים־ההגדרות — של הרמב"ם, שמדגיש את עבודת המטה, ושל הרמב"ן, שמדגיש את ההתגלות מלמעלה.

כמובן, גם הרמב"ם וגם הרמב"ן דברו על הגדרת המקדש בכלל, מהקמת המשכן ועד לבית המקדש העתידי, שכולם נכללים במצות "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". ובכל זאת, בבית ראשון, בו היו הארון והכרובים ושרתה שכינה, הורגש בעיקר שהמקדש הוא "מקום מנוחת השכינה שהוא הארון" (כשיטת הרמב"ן), ואילו בבית שני, בו לא שכן הארון בקדש הקדשים וחסרה השראת שכינה גלויה, הודגשה עבודת התחתונים (כשיטת הרמב"ם). לכן בבית ראשון הופיעה בעיקר הנבואה, מלמעלה למטה, ובבית שני התפתחה התורה שבעל פה, מלמטה למעלה. הבית השלישי, לו אנחנו מקווים, ייחד בשלמות את שני הכיוונים, לכן הוא מוגדר דווקא כ"בית תפלה", ובתפלה לבנינו אנחנו מצפים לשמוע בו את דבר ה' — "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך".

המפגש עם ה' בבית המקדש השלישי כולל את כל האנושות — "וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי... כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל הָעַמִּים", "וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר הוי' אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר הוי' מִירוּשָׁלָם". בדומה לכך, בית המקדש השלישי מגיע לכל העולם — עתיד בית המקדש להתפשט בכל ירושלים, עתידה ירושלים להתפשט בכל ארץ ישראל ועתידה ארץ ישראל להתפשט בכל העולם. חווית העמידה "לפני הוי'" תתפשט מהמקדש לכל העולם, כאשר נחוש ש"לית אתר פנוי מיניה" ותמיד אנו עומדים לפניו יתברך.

שיעור

הכנה למגלת איכה

"חדש ימינו כקדם"

קיצור מהלך השיעור

בתשעה באב חרב בית מקדשנו בראשונה ובשניה ואנחנו מקוננים על החורבן ונושאים את עינינו לבנין. כשאנו **משתוקקים לבנין המקדש השלישי**, ומציירים לעצמנו את החזון שלו, צריך **להזהר מלהתרפק על העבר שהביא לחורבן**. התרפקות כזו, ש**נוטה לאפיין את עולם התורה**, יכולה להיות **הבעיה הכי גדולה**. הפתרון הוא רק בהפשטת ציורי המקדש שלנו ו**התחברות ליעודו האמתי** של המקדש – **עמידה לפני ה'**.

"קדם" או "קדימה"?

בתשעה באב קוראים את מגלת איכה, שנקראת גם "קינות"[א]. מה הפסוק הכי עצוב במגלה?

כל המגלה היא "בכה תבכה"[ב] על חורבן בית המקדש ו"הכל הולך אחר החיתום"[ג]. מנהג ישראל הוא לסיים בדבר טוב[ד], והפסוק האחרון ממש של המגלה הוא לא טוב, לכן חוזרים על הפסוק הקודם ומסיימים במלים "חדש ימינו כקדם"[ה]. לכאורה, זהו הסיום בטוב, אבל אם נשים לב, נתבונן לעומק, הביטוי הכי עצוב במגלה הוא שלש המלים "חדש ימינו כקדם".

איך אני יכול לומר כזה דבר תמוה? כשאומרים "חדש ימינו כקדם" הציור הוא שאני זוכר ולמדתי את הצורה של בית המקדש הראשון והשני[ו], וגם למדתי בסוף ספר יחזקאל[ז] את הציור של בית המקדש השלישי, העתידי, שכתוב[ח] שהוא דומה לשני, עם כמה שינויים, אבל עקרונית הוא אותו דבר, בחיצוניות על

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. אור לכ"ט תמוז פ"ה – כפ"ח.

א מסכת סופרים יח, ה.

ב איכה א, ב.

ג ברכות יב, א.

ד ירושלמי מגילה פ"ג ה"ד. מהרש"א על ברכות לא, א (וראה ירושלמי ברכות פ"ה ה"א: "'השיבנו' תחת 'כי אם מאוס מאסתנו'").

ה איכה ה, כא.

ו מסכת מדות; רמב"ם הלכות בית הבחירה. ראה תנחומא צו יד; שיחת ש"פ מטו"מ תשל"ו, ובשיחות רבות בימי בין המצרים לאורך השנים.

ז יחזקאל מ־מג.

ח ראה רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"א ה"ד.

ההתנהלות של בית המקדש היתה מלאת שחיתות, שהיא מה שה' הכי שונא, שנאת נפש – השחיתות של מי שעומד בראש הממסד הדתי של העם

כל פנים.

כשאני אומר "חדש ימינו כקדם", במקום שתהיה "מגמת פניהם קדימה"[ט], אני שואף שה' יחזיר לי את המצב של העבר – "קדם" כאן הוא העבר, אולי במצב קצת יותר טוב, אבל עיקר הציור, התפיסה שלי בשכל וגם בלב, הוא "קדם", העבר, בדיוק הפוך מקדימה, "מגמת פניהם קדימה".

צרת "מה שהיה הוא שיהיה"

מה הצרה הצרורה של תופסי התורה? שהאידיאל הוא מה שהיה. בתוך ה"הבל" של קהלת כתוב "מה שהיה הוא שיהיה ואין כל חדש תחת השמש"[י]. שוב, זה אידיאל של הבל, של "הכל הבל"[יא].

נכון שראשי התיבות של "**מה ש**היה **ה**וא" הם **משה**[יב], אבל גם אם רוצים משה כמו שהיה משה הראשון – זה גם הבל! הרי כל התורה של עולם הזה, שהיא תורת משה, "הבל היא בפני תורתו של מלך המשיח"[יג]. לכן, לא יכול להיות דבר יותר עצוב מזה שהציור שלי של בית המקדש הוא ציור של בית המקדש שהיה, בלי שום 'חוש', תחושה, מה ההבדל העצמי שבאין־ערוך בין כל מה שהיה למה שיהיה.

ההבדל הזה הוא עיקר האמונה. אמונה היא להאמין בדבר שהוא לאין־ערוך. אם אני רק מצייר את העבר – הוא יכול לחזור גם בדרך הטבע, לא חייב להיות נס, לא צריך להיות מעל השכל, יכול להיות "עולם כמנהגו נוהג"[יד]. אסור לנו לחשוב ככה!

גם לגבי התפיסה של הרמב"ם צריך לחשוב: הפשט ברמב"ם הוא "חדש ימינו כקדם" של חזרה לעבר. הוא אומר[טו] שהתקופה הראשונה של משיח היא "עולם כמנהגו נוהג", ולכאורה כולל בכך גם את השלב השלישי של פעולות מלך המשיח, "בנה מקדש במקומו"[טז]. אפשר גם לדייק זאת גם מהמלה "במקומו", אם בית המקדש צריך לעמוד במקומו, כשהעיקר הוא הדיוק במקום המזבח[יז], הוא עדיין לא תופעה לא־מקומית. מקדש כזה הוא תופעה מקומית, "המקום [המסוים] אשר יבחר לשכן שמו שם"[יח]. המקום הזה הוא לא המקום עליו נאמר "הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו"[יט], שדווקא הוא המקום האמתי של "ושכנתי בתוכם"[כ], "בתוך הלב של כל אחד ואחד"[כא].

חורבן בגלל השחיתות

שוב, לומדים תורה, בעיקר, בימים אלה, בעניני מקדש, בה כל מה שאפשר ללמוד מתוך הספרים הוא ציורים של מה שהיה. למה ה' החריב את מה שהיה פעם אחר פעם? סבה פשוטה היא שמי שנהל את בית המקדש – כמו בני עלי[כב], כמו הכהנים בסוף בית שני[כג] – היו מושחתים. ההתנהלות של בית המקדש היתה מלאת שחיתות, שהיא מה שה' הכי שונא, שנאת נפש – השחיתות של מי שעומד בראש הממסד הדתי של העם. זו סבת החורבן. הסבה הזו, השחיתות שגרמה לחורבן, באמת יותר חמורה

ט חבקוק א, ט.
י קהלת א, ט.
יא שם א, ב; יד; שם ב, יא; שם יז; שם ג, יט; שם יב, ח.
יב מגלה עמוקות רנב אופנים אופן סה.
יג קהל"ר יא, ז.
יד ע"ז נד, ב.
טו הלכות מלכים ומלחמות פי"ב ה"א.
טז שם פי"א ה"ד.
יז ראה רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ב ה"א.
יח דברים טז, ו.
יט בראשית רבה סח, ט. ובכ"מ.
כ שמות כה, ח.
כא ראה אלשיך עה"ת שמות לא, יג;
כב שמואל־א ב, יב־יז; שם כב.
כג ראה פסחים נז, א; יומא ח, ב. ובכ"מ.

מהמסובב, החורבן עצמו. מתוך הסבה הזו באה בעם שנאת חנם[כד] — הכל מתחיל מהשחיתות של מי שבידיו המפתחות של המקדש...

אם היינו מציירים לעצמנו שעוד פעם נבוא אנחנו ונבנה את בית המקדש — מי יעמוד בראש? הרי "עולם כמנהגו נוהג"! יש עדיין אותו סוג אנשים שתופסים את ההנהגה. מי יכול להבטיח שהם לא יהיו מושחתים, כמו הקודמים להם? אני ודאי לא יכול להבטיח, ואני לא חושב שזה יתכן בכלל. בית המקדש, עם כל הטוב שיש בו — טוב שיכול לעמוד 410 שנים (בית ראשון), 420 שנים (בית שני)[כה] — בסוף, בדרך של "עולם כמנהגו נוהג", כולל טבע השחיתות של אלו שמנהלים את הממסד, הוא טוב שאין לו שום קיום אמתי!

לכן הבכי הזה, הבכי של תשעה באב, הוא בכיה לדורות[כו] — בכיה לדורות של "מה שהיה הוא שיהיה", בכיה של "חדש ימינו כקדם" לפי הפשט.

> יש עדיין אותו סוג אנשים שתופסים את ההנהגה. מי יכול להבטיח שהם לא יהיו מושחתים, כמו הקודמים להם? אני ודאי לא יכול להבטיח, ואני לא חושב שזה יתכן בכלל

מקדש קדמונו של עולם

יש ודאי את הפירוש הפנימי ל"קדם", שהוא קדימה[כז], ועוד יותר, ש"קדם" אין הכוונה שאני מצייר את בית המקדש שהיה, עם כל השחיתות שלו, אלא את בית המקדש של "קדמונו של עולם"[כח]. זהו הקדם האמתי, "הוי' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז"[כט]. אם אני מכוון לאותו "קדם" ב"חדש ימינו כקדם" — זה טוב מאד.

אבל לפי הפשט, שלמדתי את ההלכות, ועשיתי אפילו דוגמאות של בית המקדש וכלי המקדש ובגדי הכהונה וכו' וכו', ואת זה אני רוצה — שהמציאות תהיה איך שאני תופס את מה שהיה — אין לך בכיה, היפך הכוונה של בית המקדש העתיד האמתי, יותר מזה. בגלל המציאות האומללה של מה שהיה, עוד לא קיימנו אף פעם את המצוה של בית המקדש (כפי שאומר הרוגאטשובר[ל]).

אפשר לומר שהקריאה הראשונה של הפסוק הזה, כפסוק שלפני סיום המגלה, היא עדיין חלק מהקינות ואפילו השיא שלהן. לכן, גם אחרי הפסוק הזה — ודווקא אחריו, אם מפרשים אותו כמתמקד בעבר הבעייתי והמושחת־המאוס — מסיימים "כי אם מאס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד". אבל הקריאה הנוספת של הפסוק, כסיום טוב, מיועדת לכוון בו את הכוונה הפנימית, "קדם" של הסתכלות קדימה[לא] — ואם נכוון כך, הוא באמת יהיה סיום טוב ביותר.

חזון המקדש

רבי לוי יצחק מברדיטשוב אמר שבשבת חזון, ערב תשעה באב השנה, ה' מראה לכל אחד את בית המקדש[לב]. מהו בית המקדש שמראים לנשמה? כל אחד רואה משהו אחר, לפי המדרגה

כד ראה יומא ט, ב.
כה יומא ט, א; עבודה־זרה ט, א; ערכין יב, ב. ובכ"מ.
כו סנהדרין קד, ב.
כז ראה גם אוה"ת בראשית עמ' 784.
כח בראשית רבה לח, ז ובכ"מ.
כט משלי ח, כב.

ל ראה צפנת פענח הלכות בית הבחירה פ"א ה"א.
לא הכתיב בפסוק הוא "ונשוב" והקרי הוא "ונשובה", ויש לומר שבפעם הראשונה (שבגדר תורה שבכתב) העיקר הוא הכתיב, כאשר משמעות "ונשוב" היא יותר שיבה אל העבר (קינה), ואילו בפעם השניה (שבגדר תורה שבעל פה, חזרה מדברי חכמים) העיקר הוא הקרי, כאשר משמעות "ונשובה" היא תשובה שלמה אל העתיד (**ה** עילאה שבשם, סוד המקדש העתידי, כפי שהתבאר בחלק נוסף של השיעור).
לב רבי הלל מפאריטש בשמו (הובא ברשימות הצ"צ על איכה עמ' 45 בהערות). וראה בביאור הענין באורך בלקו"ש חכ"ט, עמ' 18 ואילך.

חזון אמתי של בית המקדש העתידי, השלישי והנצחי, הוא תחושה־חויה של עמידה "לפני הוי'"

שלו:

יש מי שרואה את בית המקדש כציור (או כדגם תלת־ממדי) של מבנה פיזי, שיכול בעצם להיות 'צילום' בחלום של מה שראה כבר באיזה ספר. המבט הזה, על החיצוניות של המקדש[לג], הוא בעצם התייחסות למקדש שהיה בעבר וחרב.

יש מי שזוכה למבט פנימי יותר, ורואה את המקדש כדבר היקר לו ביותר. המשל של רבי לוי־יצחק הוא ילד שמראים לו בגד יקר, משום שזהו הדימוי המובן לילד (יותר מאשר בית).

ככל שהאדם מתפתח התפיסה שלו מתעלה, וההמחשה לדבר יקר יכולה להיות נשמה אהובה או מצב רוחני נעלה.

אבל חזון אמתי של בית המקדש העתידי, השלישי והנצחי, הוא תחושה־חויה של עמידה "לפני הוי'"[לד] — כשאדם עומד לפני ה', הוא כבר נמצא בבית המקדש. העמידה לפני ה' כוללת את חווית ההשגחה הפרטית בכל פרט, את הרגשתו אהבת ה' האין סופית לכל אחד ואחת, וגם את שמיעת דברי ה' אלינו כ"תורה חדשה מאתי תצא"[לה] — "שיבנה בית המקדש

לג ראה גם **מעין גנים** ח"ה דברים־חזון (עמ' יג ואילך).

לד כפי שנתבאר באריכות בח"א של השיעור, וראה נקודה מעובדת בגליון זה.

לה ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

תיקון העקמימות

אסור להיות מסכן! זה מסוכן! בפרט בזמן שיוצאים לדרך (החיים). הרי נאמר "כל הדרכים בחזקת סכנה" – הדרך ממעטת שלשה דברים ואפשר בהחלט להרגיש בדרך כמה אני מסכן. אבל אסור! אנו היום בדרך למשיח, וכדי לזרז את ביאתו צריך להיות חזק, מלא בטחון ("הולך בתם ילך בטח"), אמץ ושמחה (מתוך תודעה ש'**מסכן זה מסוכן**' בגי' **משיח**, "את זה לעומת זה עשה האלהים"). בפרשתנו (דברים א, כב) מביא רש"י עוד כלל גדול לגבי דרכים: "אין דרך שאין בה עקמימות". מכאן נסיק ששכנת הדרך היא מפני העקמימות שבה. מי שהולך עקום הוא באמת מסכן (ומסוכן). העקמימות מתחילה בראש – ראש עקום (שכל עקום, סברא עקומה). אחר כך: צואר עקום (כאותו בעטלער של רבי נחמן, שאצלו היה זה למעליותא), לב עקום (עקמימות שבלב, שקול השופר מפשט אותו), רגלים עקומות (המהלכות בדרך עקומה).

הזמן לתקן את הראש העקום הוא בימי בין המצרים, משבעה עשר בתמוז ועד תשעה באב (שלשת השבועות כנגד כח"ב, ג' ראשונות, כנודע, שבעולם התהו שקדם לעולם התיקון היינו: תהו, בהו, חשך). הזמן לתקן את הצואר העקום הוא משבת נחמו עד סוף חדש מנחם אב. הזמן לתקן את הלב העקום הוא בימי תקיעת השופר, מר"ח אלול עד לנעילה של יום הכפורים (כאשר סכך הסוכה נעשה ממאה קולות השופר של ר"ה. והוא ראשית ועיקר תיקון הסכנה, סכנה נוטריקון סוכה נאה, אותיות סכנה בדילוג שוה, עם עוד אותיות "אוה למושב לו"). הזמן לתקן את הרגלים העקומות הוא בתום חגי תשרי, כאשר "ויעקב הלך לדרכו".

רק העומק, העמקת הדעת, יכול לתקן את העקום. **העמקת הדעת** = **כתר דעת** (במקום שמונים את הכתר לא מונים את הדעת ובמקום שמונים את הדעת לא מונים את הכתר – רק העצמות יכולה לשאת את שניהם יחד ולגלות שבעצם הם דבר אחד ממש, אך ללא גילוי העצמות השכל שבין הכתר לדעת מפסיק ביניהם, ועל ידי כך נעשה שכל עקום).

במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך"[לו] **("תורתך" העצמית, התורה כפי שהיא אצל ה' בינו לבין עצמו[לז], עליה אנחנו מבקשים "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"[לח])[לט].**

בהבנה שראית המקדש בשבת חזון היא מדורגת, "כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה"[מ], יש משהו מנחם. מי שמתוסכל כשלפי הבנתו לא ראה את בית המקדש יכול להתעודד שכנראה ראה את בית המקדש בצורה המותאמת לו כרגע, וככל שיפתח את החזון שלו, להיות "חכם הרואה את הנולד"[מא], הוא יראה אותו בצורה שיותר מותאמת לעתיד[מב] — "לחזות בנעם הוי'"[מג].

לו נוסח תפלת השחר.

לז ראה לקו"ת להאריז"ל בריש פרשת בראשית; ספר המאמרים תרל"ד עמ' רעח. ובכ"מ.

לח תהלים קיט, חי.

לט על התורה החדשה המתגלה בכל שלב של הגאולה – והיא, במובנים רבים, התכלית שלה – נתבאר בחלק נוסף של השיעור שטרם פורסם.

מ זהר ח"א קג, ב.

מא תמיד לב, א. החכם רואה את בית המקדש העתידי הנולד מתוך רגע ההוה (כאשר ברגעא חדא נמשכת **א** לתוך ה־**גולה** והופכת אותה ל־**גאולה** ומיד נבנה בית המקדש במקומו, בית מקדש של אש מן השמים). בפרטיות יש ארבע דרגות – חכם ("אין חכם כבעל הנסיון", הרואה את הנולד במח ה**חכמה** – **כח־מה** – שהוא מח הזכרון, זכרון של "מה שהיה וגו'"), פקח (המפוכח למה שקורה ברגע ההוה בפועל ומגיב לו נכון באופן ספונטאני), חוזה (בראיה דרך אחור, כנודע בסוד "מבשרי אחזה אלוה", היינו תחושת העתיד מתוך ההוה) ונביא (שרואה ישירות את העתיד לבוא, עם מסר ברור אצל ה'). **חכם־פקח־חוזה־נביא** בגימטריא **משה** – בו כלולים כולם – ובתוספת **אחד** ("הוי' אחד", "היה הוה ויהיה כאחד" ממש, ועד למעלה מהזמן לגמרי) עולה **משיח**, כנודע בסוד "עד כי **יבא** [**אחד**] **שילה** [**משה**]" (בראשית מט, י).

מב דוגמה למעבר הנדרש בין דורות – עם התפתחות התודעה – יש במעבר במדבר בין הדור שיצא ממצרים לדור שנכנס לארץ. בתחלת נדודי ישראל במדבר **הכה** משה רבינו **בצור** כדי להוציא מים ואילו בסוף השנים הללו הוא נענש על כך שלא **דבר** אל ה**סלע** אלא הכה אותו, ומוסבר שבדור הראשון היה עם ישראל במוחין דקטנות ונזקק להכאה ואילו בדור שנכנס לארץ כבר הגיע עם ישראל למוחין דגדלות עליהן יש להשפיע בדבור (ראה **מעין גנים** ח"ד חקת והנסמן שם ובכ"ד). לענייננו, הדור הראשון הוא דור של המחשה, **צור** לשון **צורה**, והחזון שלו הוא רק בדבר שיש לו צורה מוחשית. אך כדי להכנס לארץ ולקדש את הגשם ממש צריך דווקא הפשטה, ולא הגשמה, והיינו גדלות המוחין של "אוירא דארץ ישראל מחכים" (ב"ב קנח, ב) – לא אדמת ארץ ישראל אלא דווקא האויר שלה (סוד האוירא דאריך, בו מאירה דעת דרדל"א ועליו נאמר שיש בו חיה ששמה ישראל, וד"ל). הפשטה זו היא בסוד הדבור אל הסלע, דבור היוצא מתוך שתיקה פנימית, בסוד "מלה בסלע – משתוקא בתרין" (מגילה יח, א). כאשר משה מכה בסלע, בפעולה 'מגושמת' השייכת לדור הקודם, נגזר עליו שלא להכנס לארץ, וד"ל. בעומק, זהו ההבדל בין כל דורות הגלות ל"דור האחרון לגלות" שהוא הוא (נעשה מיד) ה"דור הראשון לגאולה" (ד"ה "באתי לגני" תשי"א. ובכ"מ) – דורנו אנו – לדור הזה, הדור השב לציון, העיקר הוא ההפשטה הרוחנית־נפשית (כשבתוך דור זה גופא, כל עוד העיקר־הדגש הוא על "דור אחרון לגלות" יש עדיין הגשמה מסוימת ואילו כאשר העיקר־הדגש הוא על "דור ראשון לגאולה" מגיעים להפשטה גמורה – והוא היחס בין לפני ואחרי ג' תמוז, ודוק – עד שנזכה לשניהם יחד, כאשר ההגשמה תהיה כל־כולה הלבשה מדויקת של ההפשטה, ללא שום "סרח העודף" של הגשמה מיותרת (ועל ידי זה גופא יתקיים "ואת רוח הטֻמאה אעביר מן הארץ", וד"ל).

מג תהלים כז, ד (גם פסוקים אלו נתבארו באריכות בהתוועדות והשלמותיה, בחלק שטרם פורסם). "**לחזות בנעם הוי'**" עולה ט"פ **חזון** (יש בביטוי אותיות **חזון** ועוד ח"פ **חזון** בגימטריא, חלוקה שבסוד **אח** של "אח־ד", בנין פרצוף הדכורא, **אח**, על מנת להתייחד עם הנוקבא, **ד** רבתי), וד"ל (ראה שעה"כ דרושי ק"ש דרוש ו. ובכ"מ).

שיעור

טעימה מהתוועדות 'ערב רתימה' לקמפיין

"עת לפרוץ"

קצור מהלך השיעור

זהו חלק קטן וחשוב מתוך ההתוועדות המיוחדת שהתקיימה בשבוע שעבר לכבוד פתיחת הקמפיין. הרב דרש את **הביטוי "עת לפרוץ"** שנבחר ע"י המארגנים והעמיק במשמעות **הפריצה החיובית**, **"סותר על מנת לבנות"**, פריצת החומות המדומות, **הנחות העולם** הנראות כה חזקות. דווקא **ה'אין' של הקדושה פורץ את הישות** של העולם הזה ומאפשר את הבנין החדש שבו **מתייחדים הגבול והבלי־גבול**.

בהקשר לקמפיין, המסקנה העיקרית היא **לפתוח את הלב ואת הכיס**, לפרוץ את המוסכמות והסכומים, לתת בלי גבול, **לתרום ולהתרים** אחרים. הקמפיין הרשמי אמנם הסתיים בהצלחה אבל ניתן לפרוץ את הגבול ולהמשיך לתרום עוד ועוד...

הביטוי "עת לפרוץ", שנבחר ככותרת למבצע ההתרמה של גל עיני, לקוח מספר קהלת: "לַכֹּל זְמָן וְעֵת לְכָל חֵפֶץ תַּחַת הַשָּׁמָיִם. עֵת לָלֶדֶת וְעֵת לָמוּת עֵת לָטַעַת וְעֵת לַעֲקוֹר נָטוּעַ. עֵת לַהֲרוֹג וְעֵת לִרְפּוֹא עֵת לִפְרוֹץ וְעֵת לִבְנוֹת"[א]... סך הכל **כח** עתים הנחלקים **ליד** זוגות (סוד שתי ידים), אחד חיובי ואחד שלילי. בזוג הרביעי, "עת לפרוץ" הוא השלילי ו"עת לבנות" החיובי, כפי שמתפרש במיוחד בהקשר לירושלים ובית המקדש: "עת לפרוץ — חומת העיר כשנגזר עליה שנאמר 'וחומות ירושלים מפורצות' [מה שאירע בי"ז בתמוז, 'הובקעה העיר'[ב]]. ועת לבנות — שנאמר 'ובניתיה כימי עולם'"[ג].

אכן, בתוך הפריצה השלילית של החורבן גנוז הבניין! החורבן עצמו הוא הגורם לבניין החדש, שכן הקב"ה "סותר על מנת לבנות"[ד], סותר את הבנין הקיים על מנת לבנות בנין טוב לאין ערוך, סותר את הבית הראשון והבית השני על מנת לבנות את הבית השלישי השלם והנצחי,

נערך ע"י יוסף פלאי, מתוך התוועדות אור לכ"ט תמוז תשפ"ה, ערב רתימה, כפר חב"ד.

א קהלת ג, א־ג.

ב תענית פ"ד מ"ו.

ג רש"י שם.

ד שבת לא, ב.

שרק בו מתקיימת באמת מצות בנין המקדש כראוי[ה], "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"[ו], כדברי חז"ל "עלה אריה [נבוכדנצר, האריה של הקליפה] במזל אריה [חדש אב] והחריב אריאל [בית המקדש, הבנוי בצורת אריה רובץ[ז]] על מנת שיבוא אריה [ה', האריה של הקדושה] במזל אריה ויבנה אריאל"[ח]. עוד אריה של הקדושה יש בפסוק "אחרי ה' ילכו כאריה ישאג"[ט] — הקב"ה שואג כאריה ואנחנו שואגים לעומתו בהליכתנו אחריו, הליכה הבאה אל תכליתה בבית המקדש, והרמז: **אחרי הוי' ילכו כאריה ישאג = בית המקדש!**

"עת לפרוץ" מתפרש לחיוב – עת לקיים "ופרצת", לפרוץ את גבולות הארץ המצומצמים ולהתרחב ללא מצרים, לפרוץ את חומות ירושלים המגבילות ולהתפשט בלי גבול

לפרוץ את הגבול

נתבונן בהופעות הראשונות של השרש **פרץ** בתורה (לפי הכלל הגדול שיש ללמוד כל מושג לפי המקום בו נזכר לראשונה בתורה[י]). הפעם הראשונה היא בדברי ה' ליעקב אבינו בצאתו מהארץ, "וּפָרַצְתָּ יָמָּה וָקֵדְמָה וָצָפֹנָה וָנֶגְבָּה וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה וּבְזַרְעֶךָ"[יא] (ובהמשך בהתקיימות הברכה, "ויפרץ לרב"[יב], "ויפרץ האיש"[יג]). אחרי יעקב, מופיע השרש פרץ בלידת בני יהודה, פרץ וזרח: לאחר שזרח הוציא את ידו ראשונה התגבר אחיו ופרץ, "מַה פָּרַצְתָּ עָלֶיךָ פֶּרֶץ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פָּרֶץ"[יד]. מפרץ בן יהודה (מ"משפחת הפרצי"[טו]) נמשך זרע המלכות לדורות, ככתוב בסוף מגילת רות: "ואלה תולדות פרץ... וישי הוליד את דוד". גם מלך המשיח ("הוא דוד בעצמו"[טז]) מכונה פורץ, "עָלָה הַפֹּרֵץ לִפְנֵיהֶם... וַיַּעֲבֹר מַלְכָּם לִפְנֵיהֶם וַהוי' בְּרֹאשָׁם"[יז], "איש בן פרצי"[יח].

הברכה "ופרצת" פירושה "נחלה בלי מצרים"[יט], ללא כל מצר, גבול והגבלה, אלא מתפשטת והולכת עד בלי די, התפשטות הקדושה ה'כובשת' את העולם כולו, "עתידה ירושלים להיות כארץ ישראל וארץ ישראל ככל העולם כולו"[כ]. כך נאמר על ירושלים לעתיד שאין לה חומה, גבול ומדה, אלא "פְּרָזוֹת [**פרז** כמו **פרץ**] תֵּשֶׁב יְרוּשָׁלַם... וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם הוי' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב"[כא].

אם כן, גם "עת לפרוץ" מתפרש לחיוב — עת לקיים "ופרצת", לפרוץ את גבולות הארץ המצומצמים ולהתרחב ללא מצרים, לפרוץ את חומות ירושלים המגבילות ולהתפשט בלי גבול.

באמת, יש כאן חבור ויחוד של ה'בלי גבול' עם הגבול, "פרזות תשב ירושלם" בלי גבול, יחד עם גבול של "חומת אש סביב". כלומר, הבלי־גבול האמתי מאיר בתוך הגבול, "בלי גבול בגבול". הרי הקב"ה אינו מוגבל כלל, ו"כשם שיש לו כח בבלי גבול כך יש לו כח בגבול"[כב], וכך הקדושה בעולם הינה נושאת־הפכים של בלי גבול בגבול. חיבור

ה כדברי הרוגאטשובר (צפנת פענח על רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"א ה"א) שהובאו בשיעור מוצאי כ"ד תמוז – נדפס בגליון מטות־מסעי – השתא.
ו שמות כה, ח.
ז מידות פ"ד מ"ז.
ח פסיקתא דר"כ יג.
ט הושע יא, י.
י ראה בבא קמא נה, א. ישראל קדושים אות ז (ובכ"מ בכתבי ר' צדוק).
יא בראשית כח, יד.
יב בראשית ל, ל.
יג שם ל, מג.
יד שם לח, כט.
טו במדבר כו, כ. וראה אור החיים הק' עה"פ.
טז נוסח ההושענות.
יז מיכה ב, יג.
יח פיוט "לכה דודי".
יט שבת קיח, א־ב.
כ פסיקתא רבתי א.
כא זכריה ב, ח־ט.
כב עבודת הקדש ח"א פ"ח.

כדי לבנות עולם חדש, 'סדר עולמי חדש', צריך לפרוץ הרבה בנינים והרבה חומות. פריצת הגבולות החיובית היא לפרוץ מוסכמות, חומות של שוא ושקר, חומות מדומות של תודעה הכלואה במצרים, ולהיות נכונים 'לצאת מהקופסה' מתפיסת עולם ו'קונספציה' שגויה, 'הנחות העולם' המקובלות.

לפרוץ מוסכמות

"עת לפרוץ ועת לבנות" — כדי לבנות עולם חדש, 'סדר עולמי חדש' (כמו שעושה המשיח), צריך לפרוץ הרבה בנינים והרבה חומות (כמו פריצת חומת יריחו כצעד ראשון לכיבוש הארץ). פריצת הגבולות החיובית היא לפרוץ מוסכמות, חומות של שוא ושקר, חומות מדומות של תודעה הכלואה במצרים (הן ב"מצרים דקליפה" והן ב"מצרים דקדושה"[כז]), ולהיות נכונים 'לצאת מהקופסה' מתפיסת עולם ו'קונספציה' שגויה, 'הנחות העולם' המקובלות. וכדוגמה מעשית — לפרוץ מוסכמות ולתת צדקה מעל ומעבר למה שנדמה לי, "וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שָׁלוֹם וַעֲבֹדַת הַצְּדָקָה הַשְׁקֵט וָבֶטַח עַד עוֹלָם"[כח].

בפרט, החומה העיקרית שעלינו לפרוץ היא חומת הברזל שאנו בנינו במעשינו, "מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים"[כט] — זו החומה של גבהות־הלב המפרידה בין האדם לה' יתברך. צריך לשבור את הלב, לטהר אותו מכל גאוה וגובה, וכך לפרוץ ולנתץ את חומת הברזל של הסטרא אחרא. אחרי פריצת החומה של הקליפה, נבנית החומה של הקדושה, "אני חומה"[ל] (ככתוב בסיום שיר השירים, שיר האהבה בין כנסת ישראל והקב"ה).

איך פורצים חומה? החומה נדמית ל'יש' גדול וחזק, ואותה עלינו לפרוץ עם ה'אין' של הקדושה, "אין מזל לישראל"[לא]. למראית־עין נדמה שה'יש' הוא החזק והיציב וה'אין' הוא החלש והמסכן, ומה כחו של האין מול היש? אך ההפך הוא הנכון: היש רק מעמיד פנים, מתיימר להיות חזק, אך באמת הוא חלש מאד. ואילו האין הוא החזק באמת, 'האיתן שבנשמה'[לב] (המתגלה בנתינת צדקה בלי גבול, "וצדקה כנחל איתן"[לג]) שביכלתו לפרוץ כל יש. גם המוסכמות הן תוקף הישות, ונדמה שאי אפשר להשתחרר מהן, אך האין של הנשמה פורץ את הישות וצוחק על המוסכמות. אז, לאחר ששוברים את הישות, את המוסכמות והחומות שבינינו לבין אלקינו — ניתן לבנות את הבית החדש, שהחומה שלו היא "חומת אש" של אין אלקי בלי־גבול המאיר בתוך הגבול[לד].

הבלי־גבול והגבול יחד הוא כחו של יעקב אבינו, 'עמוד התורה' בין האבות ("עמודא דאמצעיתא"), זהו התפקיד של התורה וגם של בית המקדש, להאיר את הבלי־גבול בתוך הגבול (כמו "מקום ארון אינו מן המדה"[כג], מקום־אין־סופי בתוך מדות הארון הסופיות). הדמות של המשיח (ושל כל רבי־צדיק אמתי) היא דוגמה חיה של בלי גבול בגבול[כד], והוא מנהיג אותנו לגלות את "ניצוץ משיח" שבכל יהודי[כה], בלי־גבול בתוך גבול שבכל אחד. כל זה מתגלה גם, ובמיוחד, בתורתו של מלך המשיח שיש בה "נביעת האין סוף"[כו].

כג יומא כא, א.
כד כדברי ר' הלל מפאריטש שרבי אמתי הוא "בלי גבול בגבול" (מגדל עז (מונדשיין) עשרה מאמרות עמ' שנג, התבאר באריכות ב**לב לדעת** מאמר "וצדיק יסוד עולם").
כה מאור עינים פרשות שמות ופינחס בשם הבעש"ט.
כו כש"ט (קה"ת) אות קמ.
כז ראה למשל תורת־מנחם כ"א עמ' 322־316.

כח ישעיה לב, יז. ראה תניא אגה"ק יב.
כט ברכות לב, ב.
ל שה"ש ח, י.
לא שבת קנו, א. ראה בעש"ט עה"ת לך אות כו.
לב ראה לקו"ת תחלת פרשת ראה; ד"ה "לעולם יהא אדם רך כקנה" תש"ג ובכ"מ. וראה תניא קו"א ד"ה "וצדקה כנחל איתן" (קסא, א) וביאוריו.
לג עמוס ה, כד.
לד **אש** נוטריקון **אין יש** – **אש** עם **יין** באמצע – האין מאיר בתוך היש, ועד שנעשה "חכלילי עינים מיין" (בראשית מט, יב), 'אש בעינים'.

שיעור

השגחה פרטית במשנת המגיד ממעזריטש (ח"ד)

עבודת ההשגחה

קיצור מהלך השיעור

חלק נוסף בשיעור על **ההשגחה הפרטית במשנת המגיד** – כחלק מהמהלך של **ת**הא **ש**נת **ה**שגחה **פ**רטית – מתמקד **בקריאה האלקית שצריך האדם לשמוע** מכל מקרה שעובר עליו בהשגחה פרטית. **פרק א** עוסק ב**פענוח האדם את המאורעות** העוברים עליו, תהליך בו ישנה עבודה של **העלאת ניצוצות** ששכר גדולה בצדה. המגיד מביא כאן דוגמה יפהפיה של **'שיתוף פעולה'** בבירור ניצוצות – כאשר אדם אחד **מספר את חוויותיו לזולתו** הצדיק ("ועמך כֻּלם צדיקים") ודווקא **שומע הסיפור מסוגל להעלות** את הדברים. **פרק ב** מביא תורה נוספת של הרב המגיד, ומאריך ביכולת **להעלות מחשבות זרות** שבאות בתפלה – כשהוא ממצע בענין זה בין ההדרכות השונות של **הבעל שם טוב** (לצדיקים) ושל **אדמו"ר הזקן** (לבינונים) – כשהוא עובר דרך **מציאת טעמים בטבע ובחוקיו** ומסיים בהשגחה פרטית שעל האדם לראות **בתוך ביתו** שלו.

א. עבודת הבירורים בלימוד מההשגחה

השגחה תובעת עבודה

נמשיך לעוד תורה[א] שעולה ממנה עוד כלל גדול בהבדל בין דרך ההסבר של השגחה פרטית אצל הבעל שם טוב ואצל המגיד:

ברבות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליה כי אם ראות עיניו.

המגיד דורש על פסוק בקהלת – "בְּרִבוֹת הַטּוֹבָה רַבּוּ אוֹכְלֶיהָ וּמַה כִּשָׁרוֹן לִבְעָלֶיהָ כִּי אִם [כתיב: ראית. קרי:] רְאוּת עֵינָיו"[ב]. מה הקשר להשגחה פרטית?

דהנה ידוע כי כל מה **שאדם רואה או שומע אינו במקרה,**

כמובן, אחד היסודות של הבעל שם טוב הוא שכל מה שאדם רואה או שומע הוא לא במקרה, אבל כשמדברים על ההשגחה הפרטית

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ר"ח ניסן תשפ"ה – כפ"ח.

א מגיד דבריו ליעקב אות רלח.

ב קהלת ה, י.

אצל הבעל שם טוב העיקר הוא לראות את ה"טוב הוי' לכל"[ג] – לראות את הנוכחות של ה' בכל דבר, להיות מודע לה', מפוכח לכך שכל מה שקורה הוא בהשגחתו, לשים לב לרחמים שלו שמתבטאים בעלה הקטן שמתגלגל כדי לעשות צל לתולעת או לנמלה[ד]. אצל המגיד, כמו שנראה, העיקר הוא ללמוד מכל דבר, לפעול איזו פעולה בעקבות ראיית ההשגחה – אתה לא רק מוזמן ל'בית הקולנוע שלנו' לצפות בגילוי מופלא של השגחה (שהוא־הוא גילוי עצמי של ה' בעולם), אלא יש כאן דרישה לעבודה.

כשמדברים על ההשגחה הפרטית אצל הבעל שם טוב העיקר הוא לראות את ה"טוב הוי' לכל" – לראות את הנוכחות של ה' בכל דבר, להיות מודע לה', מפוכח לכך שכל מה שקורה הוא בהשגחתו

[בעקבות ההשגחה הפרטית באה בחירה חפשית?] כן, ההשגחה הפרטית נועדה לתת לך הזדמנות־פז – ביטוי שהרבי מאד אהב להשתמש בו – להשתמש בבחירה החפשית שלך כדי לעשות תיקון, אבל צריך קודם כל לקרוא את המפה נכון, להבין מה צריך לעשות כאן. ההבנה הזו היא כבר מוחין – לא רק עצם המושג השגחה פרטית של הבעל שם טוב, אלא 'עבודה'. שוב, כל הדגש כאן הוא על האדם שרואה, לא על מה שקורה. מה שקורה הוא 'סבה' – בלשון ר' אשר פריינד זצ"ל[ה] – אבל העיקר שה' עשה את הדבר בשבילי, הוא רוצה שאראה אותו, אסיק ממנו את המסקנה, את המוסר, ואעשה משהו. היסוד הזה קיים גם אצל הבעל שם טוב, אבל הוא מודגש יותר אצל המגיד, ואפשר לומר שההדגשה הזו אצל המגיד היא שלב מעבר לקראת אדמו"ר הזקן, שיסוד מוסד אצלו הוא התביעה ל'עבודה בכח עצמו'[ו].

שלשת השלבים הללו, ה'סדר' של שלשת הדורות הראשונים של החסידות, משתקפים בפסוק שמזכיר לאדם לראות את ההשגחה הפרטית שמלווה את מעשיו שלו – "וזכרת את הוי' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל"[ז] ("זכירת ארץ ישראל"[ח]). אצל הבעל שם טוב העיקר הוא לזכור־לראות את ה"הוא" – "הוי' אלהיך" בגוף שלישי־נסתר – לגלות ש"אכן אתה אל מסתתר"[ט] ו"חסד אל כל היום"[י] נמצא בכל פרט (וממילא "יתפרדו כל פֹּעלי און"[יא], יתבטל כל מה שנראה שלילי ונפרד מאלקות[יב], ככחו המיוחד של הבעל שם טוב[יג]). אצל המגיד העיקר הוא "הנתן לך" – ראית השגחה פרטית בה ה' 'מזמין' את האדם לעבוד ונותן לו כח לכך (כאשר מודגש הנותן, בבחינת "איש מזריע תחלה יולדת נקבה"); אצל אדמו"ר הזקן העיקר הוא ה"כח לעשות חיל" – כח שבא ממנו יתברך, אך מתגלה בפנימיות האדם דוקא, כעבודה בכח עצמו[יד] (בבחינת "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר"[טו]), ודוק[טז].

ג תהלים קמה, ט. וראה באריכות בח"ב של השיעור (נדפס בגליון פינחס).

ד הובא בשומר אמונים מאמר "השגחה פרטית" פי"ד. וראה ד"ה "על כן יאמרו המושלים" תרצ"ו; הלקח והלבוב ח"ב עמ' קצג.

ה ראה גם שיעור י"א אדר תשע"ב (פ"ו), ובכ"ד.

ו לוח "היום יום" כ"ט מנחם־אב. ובכ"מ בחסידות.

ז דברים ח, יח.

ח עשר זכירות המובאות בסיום הספר קדושת לוי. ראה שיעורים בסוד ה' ח"ג פ"י (עמ' רל־רלא). ובכ"מ.

ט ישעיה מה, טו.

י תהלים נב, ג.

יא תהלים צב, י.

יב והוא סוד "אתה **סתר לי מצר**" ר"ת **סמאל** (ראה פע"ח שער קשעה"מ פ"ח) – בטול הס"מ על ידי חשיפת ה"אל מסתתר", ודוק.

יג ראה אוצר שבחי הבעש"ט השלם (מעינותיך, תשע"ז) עמ' 267־268; סיפורי חב"ד א עמ' 4; אור ישראל עמ' נב.

יד "**כח לעשות חיל**" עולה **אמת־אמת**, סוד "משה אמת ותורתו אמת" (תנחומא קרח יא), כאשר העבודה ולימוד התורה הם בכח עצמו (היינו "אמת לאמתו [של עצמו]") דווקא.

טו ברכות ס, א.

טז וכמה רמזים לאור ההתבוננות הזו: רק "**הוא**, **הנתן**

להעלות את הניצוץ בתזמון הנכון

המגיד אומר בתורה הזו שבכל ראיה של השגחה פרטית יש דרישה להעלאת ניצוצות. כאשר אנחנו מגיבים נכון להשגחה הפרטית אנחנו עושים את עבודת הבירורים, עבודת עם ישראל שהתחילה מה"לך לך"[יז] של אברהם אבינו[יח] — "לך לך" לראות השגחה ("אל הארץ אשר אראך", "ארץ אשר הוי' דורש אתה תמיד עיני הוי' אלהיך בה וגו'"[יט], מקום גילוי וראיית ההשגחה הפרטית) ולהעלות ניצוצות:

רק בכל מקום יש ניצוצים קדושים ואותיות קדושים וחושקים ומתאוים תמיד לשרשם. כל א' רוצה וחושק להתדבק מעין כיוצא בו, כמו אהבה לאהבה, והתפארות לתפארת, וכיוצא בזה.

כבר מהבעל שם טוב ידוע שבכל דבר יש אותיות[כ], וכאן החידוש הוא שהאותיות שיש בכל דבר הן הניצוצות שיש בו[כא]. הניצוצות כלואים בבית הסהר, בתוך שברי הכלים שנפלו בשבירת הכלים — או על ידי העוונות שלנו, בסוד "חיל בלע ויקיאנו"[כב] — והם משתוקקים שיבוא יהודי, יאמר **ברכה** וכיוצא בזה **ויברר** אותם, יעלה אותם לשרש. השרש של כל דבר הוא מה שדומה לו בקדושה, "מעין כיוצא בו". עכשיו הוא נמצא בעמקי הקליפות, אבל יש לו תכונה שלו — אהבה או יראה וכיו"ב — והוא חושק

כבר מהבעל שם טוב ידוע שבכל דבר יש אותיות, וכאן החידוש הוא שהאותיות שיש בכל דבר הן הניצוצות שיש בו

לך (שכנגד הבעש"ט והמגיד) עולה 567 (ט"פ – ממוצע כל אות – **סג**) העולה **שניאור**, רמז ששני האורות של אדמו"ר הזקן (שני־אור) הם אור הבעל שם טוב ואור המגיד, כאשר הוא עצמו הכלי המכיל אותם בפנימיות (כדרישתו מכל חבריו, תלמידי המגיד, אחרי הסתלקות המגיד, למעט באורות ולשקוד על הכנסתם בכלים). חלוקת הפסוק במילים – "הוא, הנתן לך, כח לעשות חיל" – היא 1־2־3, מתאים ל'סדר' שלשת הדורות של אבות החסידות (כלומר, "הנתן" היינו התכללות אור הבעש"ט בדור המגיד ו"כח לעשות" היינו התכללות אורות הבעש"ט והמגיד ב"חיל", הכלי־ה**צלחת** של אדמו"ר הזקן, "חיל" לשון **הצלחה**, "וישראל [בעל שם טוב] עשה חיל [על ידי אדמו"ר הזקן]"; אכן, אחרי "שיר פשוט, שיר כפול, שיר משולש" בא "שיר מרובע", ארבע המילים הבאות בפסוק, "למען הקים את בריתו", בדורו של אדמו"ר האמצעי, שדווקא אז מגיע החסידות ל'שלמות' – כפי שנתבאר באריכות בשיעור י"ד אלול תשס"ז – כאשר "נעוץ סופן בתחלתן", וד"ל). כל הביטוי "**הוא**, **הנתן לך**, **כח לעשות חיל**" עולה 1449, ז"פ **אור**, **אין סוף** (כאשר גם שני החלקים הראשונים בפני עצמם הם כפולת 7, 567, כנ"ל, וגם החלק השלישי, 882, הוא כפולת 7; ואם 'צוברים' את החלקים – הוא, הוא הנתן לך, הוא הנתן לך כח לעשות חיל – הכל עולה ז"פ רפח). אם עושים סדרה משלשת החלקים – **הוא** (12) **הנתן לך** (555) **כח לעשות חיל** (882) – הבסיס הוא מינוס 216 (**ריו**, **ראיה** – הכל דרגות של ראיה ב'אין', מינוס, היינו דרגות של בטול ה'אני', וד"ל). יש בסדרה 7 מספרים חיוביים – 12 555 882 993 888 567 (חיבור שני האברים הראשונים, כנ"ל!) 30 – שהממוצע שלהם הוא 561, משולש **גל** ("**גל** עיני וגו'" לראות את שבעת האורות), "**אם בחקתי**" (הפרשה ה־**גל** בתורה), **גל** פעמים 119 (**טעם־מעט** חצי **רחל**, ז"פ **טוב** של מעשה בראשית), ודוק.

יז בראשית יב, א.

יח לוח "היום יום" א' חשון.

יט דברים יא, יב.

כ ראה כש"ט (קה"ת) סימן שנה וש"נ; תניא שעהיוה"א פ"א בשם הבעש"ט. ובכ"מ.

כא עולה, אם כן, שישנם בעצם שני סוגי אותיות: אותיות ההתהוות – אותיות עשרת המאמרות בהן נברא־מתהוה כל דבר יש מאין תמיד ("לעולם הוי' דברך נצב בשמים"), על ידי צירופים תמורות וגימטריאות – בהן עוסק הבעל שם טוב (ואדמו"ר הזקן מביא בשמו, כנ"ל). אותיות עולם התהו שנפלו בשבירה, שהן הניצוצות בסוד אורות־ניצוצות־כלים (ראה ע"ח ש"ג) – אורות היינו הספירות (עצם השכל ומדות הלב המתבטאים על ידי אותיות המחשבה והדבור), ניצוצות הם האותיות, כלים הם הקלף־הספר עליו נכתבות האותיות (והם בסוד עקודים־נקודים־ברודים – שכנגד שלשת האבות, וכנגד אבות החסידות – כאשר אותיות ההתהוות של הבעש"ט הם 'תהו יציב' של העקודים, מתוך התודעה שהסתלקות האותיות יחזור העולם לתהו ובהו כמו לפני ששת ימי בראשית, אותיות הניצוצות של המגיד הם התהו שנשבר של הנקודים, והספר של אדמו"ר הזקן, שכתב את ספר היסוד השיטתי, התורה שבכתב של החסידות, בעוד שמהבעש"ט והמגיד ישנם רק ספרי ליקוטים של תורות שאמרו בעל פה, הוא הכלים דתיקון של הברודים, ודוק). האותיות של המגיד, שנפלו בשבירה, הן בסוד **נפל־אות**, ותיקונן על ידי "**נפלאות** מתורתך [תורתך העצמית, שרש הכלים בעצמות, וד"ל]" (תהלים קיט, יח). שני סוגי האותיות – אותיות ההתהוות של המציאות ואותיות השבירה (סוד "והארץ היתה [תהו]" לשון שבירה, כנודע) – נכללים בשרש היה־הוה־יהיה (ויש לומר ש"היה" לשון זכר היינו אותיות ההתהוות ו"היתה" לשון נקבה היינו אותיות השבירה, "היא נפלאת בעינינו", ולכן ברוב המקומות בתורה הכתיב של "היא" הוא "הוא", היינו העלאת הניצוץ להכלל בשרשו, פדית השכינה הקדושה), וד"ל.

כב איוב כ, טו.

הקליפה מרפה לרגע מהניצוץ, בהשגחה פרטית, כדי שיהיה אפשר לגאול אותו, כמו רגע שמאפשר לחלץ חטופים

ומתאוה לחזור לשרש שלו בקדושה (העולם הזה התחתון "רובו רע"[כג] — לשון שכיב מרע, חולה — וכל מה שנמצא בו משתוקק להתרפא[כד] על ידי דבקותו בשרשו, היינו רפואת "דומה בדומה", שהיא רפואת הקב"ה[כה], מציאת חן בעיני ה' ה"רופא כל בשר ומפליא לעשות"[כו], וד"ל).

ואם האדם מעלה אותה אז שכרו גדול.

כאשר האדם שם לב להשגחה הפרטית, לוקח ללב את מה שהוא רואה, הוא ידאג להעלות לשרשו את מה שהוא רואה. בהעלאה הזו שהוא מדבר עליה מתבטא עוד יסוד של הבעל שם טוב, שיתכן שהניצוץ חכה אלפי שנים, משׁשת ימי בראשית, שמישהו יבוא ויתקן אותו, שיברך על הדבר וכיו"ב:

כי עת לכל חפץ, וכמ"ש בהגיע תור נערה ונערה. כי זאת המחשבה נקראת נוקבא, שרוצה לקבל קדושה.

הדבר שהאדם רואה הוא המחשבה והיא רוצה לקבל קדושה, כמו כלה שרוצה לקבל השפעה מהחתן. "עת לכל חפץ"[כז], וכאשר האדם רואה את הענין יש הזדמנות־פז לתקן — הקליפה מרפה לרגע מהניצוץ, בהשגחה פרטית, כדי שיהיה אפשר לגאול אותו, כמו רגע שמאפשר לחלץ חטופים[כח]. ברגע הזה הנערה יכולה לעלות ולהתדבק במלך העליון.

שכר העלאת ניצוצות

נשים לב לשני דברים במשפט הזה — העלאת הניצוצות והשכר הגדול:

קודם כל, צריך להבין שההעלאה שמדובר עליה כאן היא לא מה שאדמו"ר הזקן שולל בתניא כשהוא אומר "אל יהי שוטה לעסוק בהעלאת המדות"[כט]. שם אדמו"ר הזקן מדבר על מחשבות נפולות — אהבה נפולה או יראה נפולה, לדוגמה — שבאות לאדם באמצע התפלה, באמצע העבודה. אצל הצדיק המחשבות הללו באות מהחוץ, כדי שיעלה אותן, אבל אצל הבינוני המחשבות באות מתוכו, והוא לא יכול להעלותן בן־רגע, הן רק מבלבלות אותו (וכשהאדם מבלבל את עצמו — הנפש הבהמית מבלבלת את הנפש האלקית[ל] — קשה להפטר מהבלבול, בניגוד לבלבול חיצוני שקל יותר להתגבר עליו[לא]). לא שאי אפשר בכלל להתעסק במה שבא ממך ולהעלות — אבל לא בזמן התפלה. בזמן התפלה רק צריך להסיח את הדעת ולחזור לעבוד את ה' ביתר שאת ויתר עז, בכח ובהתגברות. על המחשבות שבאות ממך צריך, בזמן אמת, פשוט לעשות תשובה — וכך מעלים אותן לשרש שלך. אבל כאן מדובר על משהו שאדם רואה או שומע בהשגחה פרטית — לאו דווקא בזמן התפלה, ובכל מקרה משהו שמגיע מהחוץ באופן מובהק — ולכן יש לו אפשרות להעלות אותו לשרשו, וזו הדרישה ממנו (כמעין החזרה בתשובה של רחוקים — מבני ישראל או אפילו מאו"ה — החזרת "צלם אלהים"[לב] למי שנתרחק ונמצא כעת בחוץ)[לג].

כג ע"ח שמ"ז פ"ד; שמ"ט פרקים ג־ו.

כד ראה לוח "היום יום" ט"ד סיון.

כה ע"פ בראשית רבה עז, א. מוסבר גם ברמב"ן על במדבר כא, ט. ראה רפואה שלמה פ"ח.

כו נוסח ברכת "אשר יצר".

כז קהלת ג, א; שם פסוק יז.

כח **ניצוץ** עולה "**צלם אלהים**" – בכל ניצוץ יש צלם אלקים שלם, הוא נשמה שלמה (בסוד עולמות־נשמות־אלקות של הבעש"ט המקביל לאורות־ניצוצות־כלים באריז"ל, וראה לעיל הערה כא), ולכן העלאת הניצוץ היא ממש פדיון שבוים (הנקרא "מצוה רבה", כמו "פרו ורבו", הולדה בצלם אלקים) ושכרו גדול ורב (כמבואר בפנים בסמוך).

כט תניא פכ"ח.

ל כלשון אדה"ז שם.

לא וגם בדימוי של אדה"ז שם (ובאגה"ק כה) לגוי רשע העומד כנגד המתפלל וכו' – הרי הכוונה כאן היא ל'גוי אשר בקרבך'.

לב ודוק לעיל הערה כח.

לג תנועת ה**חסד** הזו של "ימין מקרבת" (סוטה מז, א) – ולא רק "שמאל דוחה" בכל עת (כשיטת המוסר, בה אין העלאה לשרש כלל של מה שלכתחילה הוא שלילי) – היא יסוד ה**חסידות** (כאשר גם לאברהם איש החסד היו זמנים של "שמאל דוחה", כאשר עליו לקיים "כל אשר תאמר

הוא כותב שמי שמצליח להעלות את האותיות שכרו גדול. יש כאן איזה רמז שזהו עצם הענין של שכר ועונש. שוב, יש ראית ההשגחה ויש את העבודה שההשגחה דורשת ממך, תובעת ממך. ההשגחה תובעת להעלות את הדברים הנפולים לשרשם, ובכך לעשות להם טובה הכי גדולה, כי הם מסכנים, הם מתאווים וחושקים לעלות לשרש. השכר הוא דווקא על העבודה הזו, כמו שנותנים שכר למי שעשה טובה למישהו, נתן לו צדקה — עיקר השכר הוא על מעשה טוב. ראית השגחה פרטית, לפי זה, היא הזדמנות־פז (כנ"ל) לעשות טובה למישהו, לתקן משהו במציאות שאתה רואה. כאשר אני מבין מה ה' באמת רוצה ממני ועושה אותו — מגיע לי שכר. שוב, יש כאן מעין רמז שזהו עצם הגדר של שכר, בפרט שכר ועונש בעולם הזה: עיקר השכר הוא כאשר אתה מפענח נכון[לד] מה שה' מראה לך בהשגחה פרטית ומצליח לתקן מה שצריך לתקן. אם אתה מתעלם ממה שה' מראה לך, לא עושה מה שהוא מבקש, יש הפך־השכר. כמו שאמרנו, יש ברגע מסוים הזדמנות לחלץ חטופים — להוציא את הניצוץ. אם נצלת את ההזדמנות — מגיע לך הרבה שכר. אם פספסת את ההזדמנות — חבל מאד... כמובן, יש שכר למי שלומד הרבה תורה ועושה הרבה מצוות, זהו שכר של עולם התיקון, אבל "שכר גדול"[לה] — שכר של עולם התהו (סוד השמיטה הקודמת, שמיטת החסד־הגדולה[לו]) — הוא דווקא למי שמעלה את הניצוצות דתהו, השכר על עבודת הבירורים אותה מעוררת ההשגחה הפרטית.

ההשגחה תובעת להעלות את הדברים הנפולים לשרשם, ובכך לעשות להם טובה הכי גדולה, כי הם מסכנים, הם מתאווים וחושקים לעלות לשרש. השכר הוא דווקא על העבודה הזו, כמו שנותנים שכר למי שעשה טובה למישהו

שיתוף פעולה בהעלאה

המגיד נותן כאן משל יפה להמחיש את הדברים:

על דרך משל א' שראה איזה מלחמה וסיפר לאדם צדיק, וצדיק זה העלה אותה במחשבתו להשי"ת.

אדם אחד, שבכלל לא יודע מה היא עבודת הבירורים, ראה איזו מלחמה — או בפועל, או, במציאות של היום, ראה אותה בטלויזיה... — והוא ספר על כך לאדם צדיק היודע שכל דבר — כל מה שרואים ושומעים בהשגחה פרטית — דורש תיקון. הצדיק שמע את הדברים והבין את השרש. אם מדובר במלחמה, מסתמא השרש שלה הוא פחד, גבורה, מסירות נפש. שוב, לא מדובר על מחשבה שבאה באמצע התפלה — עליה מדובר בתניא — אלא שהוא שמע סיפור באמצע היום. זהו דבר שקורה כל יום, שאדם שומע ספורים, קורא בחדשות (והיו צדיקים רבים שהתעניינו בחדשות, כדי לדעת מה בדיוק קורה בעולם, ואפילו כאלו שקראו בעצמם את העיתונים בכל בקר). הוא מקשר את ענין המלחמה בגשמיות לשרשו ברוחניות — מלחמת היצר, עד לנצחון המוחלט על האויב (מתוך

אליך שרה שמע בקלה" ולגרש האמה ואת בנה), ודוק.

לד בסוד "צפנת פענח" (בראשית מא, מה), יוסף הצדיק, שכוחו בא לו מסבו יצחק (כנודע בסוד השם יוסף־יצחק) – כרמוז בכך שיצחק במילוי, **יוד צדיק חית קוף**, עולה **צפנת פענח**, בחלוקה מובהקת ל־**פענח**, העולה **יצחק**, אותיות השרש, ו־**צפנת**, העולה **כתר**, אותיות המילוי ה'צפונות' בשרש (ליצחק יש חוש פענוח צפונות – רוח צפון־שמאל היא רוחו של יצחק – ובעבודתו־מילויו הוא מפענח צפונות עד לאור הצפון בתכלית, בבחינת העלם שאינו במציאות) – היינו "שמאל דוחה" של יצחק, הדוחה את הקליפה החיצונית לגמרי ומאפשרת להדבק בניצוץ הקדושה ולהתייחד עמו (כאשר את החוש הנעלם אצל יצחק הוא מוריש בגילוי ליוסף), ודוק.

לה ממוצע **שכר־שכר גדול** הוא **חוה** ברבוע.

לו ראה תו"א שמות ד"ה "ויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם" (נא, ד ואילך) וש"נ.

תנועה של גבורה, לא לפחד משום דבר חוץ מה', כדרך מורנו הבעל שם טוב[לז]) — וכך מעלה אותו לשרש. כנראה כל אחד יכול לעשות זאת, "כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה"[לח], לפי מה שמשער בלבו מהו השרש בקדושה של השמועה ששמע או החויה שהוא חווה כרגע. דוגמה מפורסמת היא מה שכתוב בחסידות[לט] שכל מלחמת שבע השנים — מלחמה של גוים בגוים — היתה כדי להוציא ניגון נצחון אחד (כל ניגון הוא מדה אחרת בנפש, כאשר בעל המנגן פורט על המיתרים לפי חוית ההשגחה הפרטית).

נמצא זאת המחשבה היתה בין עמקי הקליפות, כדמיון הראשון שראה המלחמה בין הגוים. וכאשר סיפר לחבירו, נעשה מעשה דיבור. ואחר כך באה לידי מחשבה.

המחשבה היתה בעמקי הקליפות, בתוך המעשה — ראית המלחמה וכיו"ב. גם אצל האדם הראשון שראה אותה היא עדיין שם, הוא לא הבין מה רוצים ממנו, לא גאל את המחשבה (שבתוך המעשה־המלחמה בפועל). אבל הוא

> טוב לספר מעשים שראית, אבל דווקא לצדיק כאשר אני מספר לסתם חבר, או בשיחה בין איש ואשתו וכיו"ב, עלי לכוון שאני מדבר־מספר לנקודת הצדיק שבו, "ועמך כֻּלם צדיקים"

> גם לשטויות יכולה להיות תכלית, אם יש מי שיודע מה לעשות בהן. אתה לא יודע מה לעשות עם מה שראית או שמעת, אבל יש צדיק שכן יודע כדאי שתספר לו

סיפר את מה שהוא ראה לצדיק, ומכאן התחילה ההעלאה, המחשבה עלתה לדיבור. אפשר ללמוד מכאן שטוב לספר מעשים שראית, אבל דווקא לצדיק (וכאשר אני מספר לסתם חבר, או בשיחה בין איש ואשתו וכיו"ב, עלי לכוון שאני מדבר־מספר לנקודת הצדיק שבו, בסוד "ועמך כֻּלם צדיקים [על כל אחד להתייחס לזולת כצדיק, ובזכות זה] לעולם יירשו ארץ"[מ]). במקום אחר אומר המגיד[מא] שהגדר של דברים בטלים הוא שלא יוצאת מהם תועלת. בדרך כלל חושבים שדברים בטלים הם שטויות, אבל זה לא הגדר — הגדר הוא שאין תכל'ס לדיבור (שאתה לא מכוון את הדבור לנקודת הצדיק של הזולת). גם לשטויות יכולה להיות תכלית, אם יש מי שיודע מה לעשות בהן. אתה לא יודע מה לעשות עם מה שראית או שמעת, אבל יש צדיק שכן יודע — כדאי שתספר לו[מב]. עוד לפני שהצדיק פועל — בעצם הסיפור יש כבר עליה. היה כאן מעשה שעורר את המחשבה שלך — חשבת על מה שראית, הוא חשוב בעיניך, אחרת לא היית חושב עליו ולא היית מספר עליו, אבל אתה לא יודע מה לעשות איתו. אז עשית דבר טוב — הלכת וספרת את הסיפור הזה, עם הרבה התפעלות, הרבה רגש, למישהו שלמזלך היה אדם צדיק שיודע מה לעשות אתו (אוי לו למי ששטויות, דברים בטלים, הן הדברים החשובים לו בחיים, אך הצדיק האוהב אותו[מג] מסוגל להעלות גם

לז שבחי הבעש"ט פ"א. וראה אור ישראל ח"א ש"ב בשני הסיפורים הראשונים.

לח זהר ח"א קג, ב.

לט ראה ספר המאמרים תקס"ה עמ' רב; לקוטי רשימות מעשיות אות ב. ובכ"מ.

מ ישעיה ס, כא.

מא ראה אור תורה אות צד (תורה שנלמדה – בחלקה – בהמשך השיעור).

מב **ספור** גם לשון **תספורת** – גזירת שערות מהן יש יניקה לחיצונים. 'הוצאה מהבטן' של דברים שבלעת – כמו בשיחה עם יועץ נפש – היא כמו הוצאת מוגלה, וראוי שהיועץ יהיה צדיק שמסוגל לא רק להוציא את המוגלה אלא גם להעלותה ולתקנה (כאשר מוציאים מוגלה בלי להעלות אותה היא עלולה לחזור פנימה, ואפילו ביתר שאת, ולכן ראוי להתרחק מאד מיועצים ושיטות־יעוץ שזה עניינם).

מג ראה לוח "היום יום" כ"ה סיון ש"ישיחנה לאחרים" (יומא עה, א ועוד) היינו "לאחרים רק בגוף, אבל מאוחדים אתו עמו, שמרגישים את ענינו", היינו שזהו גדר הצדיק – האוהב אותך וחפץ בהצדקתך – ולו ראוי לספר הכל (החל

אותם לשרשם ולהפוך את "הרע כסא לטוב"[מד]. עצם הדבור הוא עליה, ואחריו הצדיק התחיל לחשוב מה הדבר הזה מלמד אותו — מה ה' רוצה ממני. כלומר, סדר העליה הוא ממעשה (בפועל) לדבור (בסיפור לצדיק) ומדבור למחשבה (מחשבת הצדיק)[מה].

כעת הוא מגיע לעצם העליה:

ונמצא רבו אוכליה, ר"ל העושים יחוד, כי אכילה הוא לשון זיווג, ומה יתרון [צ"ל: כשרון] לבעליו כו'.

בכמה מקומות בתורה אכילה היא דימוי לזיווג[מו], וכך הוא כאן שהאכילה היא היחוד הקדוש שנעשה בין הניצוץ לקב"ה. "רבו אוכליה" אומר ש"כל ישראל ערבין זה בזה"[מז] וצריך כמה אנשים בשביל להעלות את הניצוץ. קודם צריך חיל שהיה בקרב — או איש תקשורת שסיקר אותו — הוא ראה, יוצא ומספר בהתפעלות. אז מישהו מקשיב, תופס את הפנימיות, מבין מאיזו מדה בא הסיפור הזה, והוא מסוגל לקשר אותה לשרש שלה. "אוכליה" הם 'מכיליה' — מי שמכיל את הסיפור ותופס את הנקודה שלו. כתוב[מח] שלעתיד לבוא הנשמות החדשות תאכלנה אותנו, הכוונה היא שיכילו אותנו, כמו שהיום אנחנו אוכלים בשר בהמה וכך מעלים אותה. יש צדיק שאוכל את הדיבורים שאני מדבר איתו — זה מצוין, אבל יש פה כמה שלבים. זו טובה שה' עושה, שיש הרבה פועלים עד שהניצוץ משתחרר. הכל מתחיל כאן מראית ההשגחה — "ומה כשרון לבעליה כי אם ראות עיניו", הכשרון של האדם הוא ללמוד ממה שהוא רואה. אם הוא יכול בעצמו — מה טוב. אם לא — שיספר לאחרים עד שבסוף הניצוץ יתעלה.

שוב, ראינו כאן 'מפנה' מסוים מהתפיסה הפשוטה של השגחה פרטית — התפעלות מה' המשגיח בהשגחה פרטית מופלאה על כל — לדבר שיותר קרוב לנפש האדם הרואה־חווה את ההשגחה, השגחה פרטית כדרישה לעבודה מעבר מהדגש של הבעל שם טוב לדגש של המגיד.

ראינו כאן 'מפנה' מסוים מהתפיסה הפשוטה של השגחה פרטית – התפעלות מה' המשגיח בהשגחה פרטית מופלאה על כל – לדבר שיותר קרוב לנפש האדם הרואה־חווה את ההשגחה, השגחה פרטית כדרישה לעבודה

צריך לראות שכל המקריות־לכאורה שקורה לאדם היא לא מקרה אלא קריאה – בכל מה שקורה אתי ה' קורא לי, מעורר אותי ומקרב אותי לבוא אליו

ב. השגחה בתפלה, במדע ובהנהגת הבית

קריאה מהמדות העליונות

נראה עוד תורה[מט] שקשורה לאותה הסתכלות, שעיקר ההשגחה הפרטית הוא לא רק ראית נוכחות ה', שודאי ענין שקובע ברכה

מאשתו של האדם, האוהבת אותו וכו', כנ"ל).

מד כש"ט (קה"ת) אותיות כו ו־ע. ראה **סוד ה' ליראיו** שכ"א ובכ"ד.

מה וראה לוח "היום יום" ז' חשון שזהו סדר העבודה לאחר מתן תורה (בעוד בזמן האבות הסדר היה הפוך, ממחשבה לדבור ומדובר למעשה, והיום עלינו לזכות לשתי הבחינות – עבודת "אינו מצווה ועושה" ש'פאר מתן תורה' ועבודת "מצווה ועושה" ש'נאך מתן תורה', והיינו מסירות ואחריות כפי שנתבאר בשיעור ג' תמוד השתא).

מו בראשית לט, ו; משלי ל, כ. ובכ"מ.

מז שבועות לט, א (וראה עד"ז סנהדרין כז, ב ותנחומא נצבים ב); ספרא בחקתי פ"ז; במדבר רבה י', ה.

מח ראה לקו"ת צו יז, א.

מט מגיד דבריו ליעקב אות ריג.

הבעל שם טוב אומר שכל מה שאדם רואה בחוץ הוא בעצם השתקפות שלו, והמגיד אומר עוד יותר פשוט – כל מה שאתה חושב הוא אתה

למי שלא מבין שהמחשבות הן הוא, אלא חושב שה' שלח לו איזו מחשבת זנות כדי להעלות אותה, אומר אדמו"ר הזקן שהוא שוטה – טפש מטופש! לא ה' שלח לך את המחשבה הזו, היא באה ממך, כי אתה בעצמך הזנות

לעצמו, אלא הלימוד שהיא באה ללמד אותי:

כלל הדברים שכל מה שרואה ושומע, וכל המקריות שיקרה לאדם, הכל הם באים להתעורר אותו,

השרשים **קרה־קרא** קשורים, עד כדי כך שהם מתחלפים בתנ"ך[נ]. וכך, צריך לראות שכל המקריות־לכאורה שקורה לאדם היא לא מקרה אלא קריאה — בכל מה שקורה אתי ה' קורא לי, מעורר אותי ומקרב[נא] אותי לבוא אליו (כמו שכתוב בתניא[נב] שאדם הקורא בתורה בעצם קורא לה' לבוא אליו).

הן דבר **אהבה** הן דבר **יראה והתפארות וניצוח והודיות והתקשרות וממשלות כלליות.**

כל דבר שקורה בהשגחה פרטית — קורא לי להעלות אותו לה', למדה שלו. דבר **ראשון צריך לראות מאיפה ה' קורא לי, מאיזו מדה (לדוגמה, ב"ויקרא אל משה וידבר הוי' אליו מאהל מועד"[נג] — פסוק שמדגיש שצריך** לדעת מאיפה ה' קורא — הקריאה היא מ"**אהל מועד**", בגימטריא **יוסף**[נד], ממדת היסוד[נה], כך כתוב בקבלה[נו]). המגיד מונה כאן את כל שבע מדות הלב, סימן שה' קורא דווקא מהמדות, לא מהשכל. למה? כי את המדות צריך לתקן, להעלות מה שנפל בשבירה, בעוד השכל לא צריך תיקון (על דרך המבואר[נז] שהנשמה לא צריכה תיקון, אלא רק הלבושים, שהם מדים־מדות)[נח].

מחשבות האדם ואותיות השבירה

החידוש בקטע הזה הוא בדוגמאות המעשיות שנותן המגיד:

והם בשני אופנים,

או שבא לו בתפילה המעשים רעים שעשה כבר, באים עתה כנגדו במחשבה שלו כדי לתקנם ולהעלותם. וזהו כמשל מי שרואה במראה שרואה כנגדו פרצופו, כך בא לו במחשבה המעשים שלו.

הבעל שם טוב אומר שכל מה שאדם רואה בחוץ הוא בעצם השתקפות שלו[נט], והמגיד כאן מבאר את דבריו, אומר אותם עוד יותר פשוט — כל מה שאתה חושב הוא אתה, כל המחשבות הן אתה עצמך.

ההסבר הזה לגמרי תואם מה שכתוב בתניא על העלאת מחשבות זרות בתפלה, שאדם צריך לדעת שכל המחשבות הזרות הן בעצם מתוכו — לא מהחוץ. הוא אומר שאצל הצדיק המחשבות הזרות באות מהחוץ, לכן הוא יכול להעלות את

נ ראה בראשית מב, ד; שם פסוק לח; דברים לא, כט; ירמיה יג, כב. ועוד. ועיין ספר השרשים לרד"ק ערך 'קרא'.

נא בכל מקרה ה' קורא לי ומקרב אותי – שלשת השרשים **קרה־קרא־קרב** מתחילים באותיות **קר** וסופי התיבות שלהם הם שרש **אהב**, היינו שה' אוהב אותי ולכן מחמם את הקרירות שלי על ידי שהוא נותן לי לראות־לחוות את ההשגחה שלו עלי.

נב תניא ספל"ז.

נג ויקרא א, א.

נד שאת עצמותו־עצמותיו לקח משה עמו (שמות יג, יט).

נה נמצא שקריאת ה' – ראית ההשגחה הפרטית – נותנת כח לעמוד בנסיון הברית, כיוסף הצדיק.

נו ראה מגלה עמוקות ויקרא אופן לח.

נז ע"ח שכ"ו פ"א; תניא פל"ז.

נח "ויקרא אלהים לאור [חכמה] יום [ד"א] ולחשך [בינה] קרא לילה [נוקבא־מלכות]" (בראשית א, ה), בסוד הוי' ב"ה – הקריאה מגלה את ה־**וה** ("**והנגלת** לנו ולבנינו"), יום־לילה, מתוך **י־ה** ("הנסתרת להוי' אלהינו"), אור־חשך (תודעת השכל, מוחין דאבא ומוחין דאמא, שם שני סוגי נשמות, נשמות של תלמוד ירושלמי ונשמות של תלמוד בבלי, ששניהם לא צריכים תיקון). את היום ואת הלילה צריך לתקן, משא"כ את האור והחשך (שהרי ה' הוא "יוצר אור ובורא חשך", הכל טוב מאת ה' הטוב), ודוק.

נט בעש"ט עה"ת בראשית קכו.

המדות גם בתוך התפלה, אבל אצל אדם רגיל המחשבות הללו באות מעצמו. למי שלא מבין שהמחשבות הן הוא, אלא חושב שה' שלח לו איזו מחשבת זנות כדי להעלות אותה, אומר אדמו"ר הזקן שהוא שוטה — טפש מטופש! לא ה' שלח לך את המחשבה הזו, היא באה ממך, כי אתה בעצמך הזנות[ס]. כאן הוא אומר את האמת — צריך לדעת שזה באמת אתה. מה שבא בתפלה הוא תזכורת של מה שאתה עשית. אם באה לך מחשבת זנות — היא אתה עצמך. הדמיון שעכשיו אתפוס את המחשבה, כאילו שהיא באה לי מהחוץ על מנת לתקנה, ואעלה אותה לה' הוא דמיון שוא, מחשבה של שוטה. אבל אם אני יודע שהמחשבה היא זכרון של משהו שעשיתי בעצמי ושעלי לעשות תשובה — זהו כבר סיפור אחר.

יש לדון האם אדמו"ר הזקן היה מסכים שמה שכתוב כאן שייך לכל אחד ואחד. מה אני צריך לעשות כשבאה לי בתפלה מחשבה בגלל המעשים שלי? אדמו"ר הזקן אומר שתסיח דעת, ואם אתה לא יכול להסיח דעת תתחנן לה' שירחם עליך, ובטוח בסוף ה' ירחם עליך "כרחם אב על בנים"[סא]. כאן המגיד אומר שצריך לדעת שזה אתה עצמך — כלומר, הוא מדבר לבינוני, לא לצדיק. ממילא, מה צריך לעשות? תשובה! תשובה מסתמא מותר לעשות גם באמצע התפלה. התשובה שלך היא התיקון של המחשבה. כל דבר בהשגחה פרטית דורש ממך עבודה. בהשגחה פרטית אתה לא שוכח מהעבירות שעשית, אתה פתאום נזכר. אבל התשובה שבאמצע התפלה היא לא יותר מהרהור תשובה, רגע כמימרא, ולא תשובה באריכות מתוך התבוננות. התפלה היא לא המקום ולא הזמן לתשובה באריכות, שצריכה להיות בזמן המתאים, כשאדם מתבונן במי שחטא לו וכו' (כמו קריאת שמע על המטה), כמפורש בתניא[סב]. מה כן? הבינוני מודע היטב לכך שמהחשבה הזרה שלו באמצע התפלה היא הרע שלו עצמו, וכשעולה לו מחשבה כזו הוא, באופן ספונטאני, נותן לעצמו סטירת לחי — ובכך מסלק את המחשבה, 'זה לא הזמן להתעסק אתך!' — וממשיך להתאמץ בעבודת התפלה ביתר שאת (כנ"ל).

> הבינוני מודע היטב לכך שמהחשבה הזרה שלו באמצע התפלה היא הרע שלו עצמו, וכשעולה לו מחשבה כזו הוא, באופן ספונטאני, נותן לעצמו סטירת לחי

> אם יש לאדם מחשבה זרה והוא נשבר מכך לגמרי, עד כדי מיאוס בחיים שככה הוא – חווה רגע אחד של הסתכלות בראי – החויה הזו עצמה נחשבת תשובה מעלייתא

שוב, בתפלה אתה אמור להרגיש שאתה עומד לפני ה', ופתאום אתה נזכר בעבירה — אתה בעצם נזכר מי אתה ומה עשית. אדמו"ר הזקן אומר שבעת התפלה "אין הזמן גרמא כעת לעצבות אמתית", אבל כתוב[סג] שהמקדש אשה על מנת שאני צדיק גמור ונמצא רשע גמור — ספק מקודשת, שמא הרהר בתשובה. סימן שאם הוא הרהר בתשובה — הופך ברגע מרשע גמור לצדיק גמור. הרהור

ס כמובן, הכל בא מה' – וממילא גם הזנות של האדם עצמו באה מה' – אלא שכאן ה' מסתתר לגמרי, כעין צמצום כפשוטו, והכל מתייחס לאדם (על דרך בור ברשות הרבים, שהתורה החשיבה אותו ברשות האדם, וד"ל).

סא תהלים קג, יג.

סב תניא פכ"ו.

סג ראה קידושין מט, ב.

תשובה הוא כהרף עין. אם יש לאדם מחשבה זרה והוא נשבר מכך לגמרי, עד כדי מיאוס בחיים שככה הוא — חווה רגע אחד של הסתכלות בראי — החויה הזו עצמה נחשבת תשובה מעלייתא[סד]. אצל מי שרגיש להשגחה פרטית תשובה כזו נעשית אוטומטית, 'סטירת לחי' לעצמו, ואז הוא יכול להמשיך להתפלל, הוא עומד לפני ה'. אם זה לא קורה אוטומטית — סימן שהוא מכניס לכלוך לעמידה שלו, פוגם בקב"ה ח"ו, כמו שהוא כותב בהמשך.

מי שרוצה לחיות עם השגחה פרטית צריך בעצמו להשגיח בהשגחה פרטית על כל פרט – "וישגיח על הכל"

"וידבר" פירושו גם הנהגה – שלמה הבין מה אומר לי כל דבר, מה הוא רוצה ממני

והאופן השני:

או שבאים אותיות מהשבירה,

כאן ספק האם הוא מדבר על הבינוני, או על הצדיק שאין לו מחשבות זרות משלו, ובאות אליו אותיות מעולם השבירה כדי להעלות אותן. אם אכן מדובר בצדיק, מה שמדבר עליו כאן הוא לא עבודת כל אחד.

וזה צריך להשגיח אם הם אותיות מהאהבה ויראה או כיוצא משאר מדות.

כמו שהיה כתוב קודם — דבר ראשון צריך לדעת מאיזה מדה באה המחשבה.

וזה בתפילה.

כאן ברור שהכל מדבר במחשבה זרה בתפלה (והארכנו להסביר איך הדברים יכולים להתיישב גם עם הדרכת אדמו"ר הזקן בתניא).

למצוא טעם בכל דבר

נדלג קצת הלאה, למה שנוגע לענייננו:

... וזה הכלל שכל מעשיו יהיו בדביקות להש"י,

בכל מה שקורה אתך אתה צריך לקיים את הפסוק "ואתם הדבקים בהוי' אלהיכם חיים כלכם היום"[סה].

וישגיח על הכל, על כל אשר יראה וישמע וכל שכן שיעשה.

כבר אמרנו[סו] שמי שרוצה לחיות עם השגחה פרטית צריך בעצמו להשגיח בהשגחה פרטית על כל פרט — חידוש של המגיד — וכאן כתוב בצורה הכי חזקה, "וישגיח על הכל".

כעת פירוש יפהפה:

וזהו שנאמר על שלמה המלך ע"ה וידבר על העצים והאבנים כו'

הפשט הפשוט ב"וַיְדַבֵּר עַל הָעֵצִים מִן הָאֶרֶז אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן וְעַד הָאֵזוֹב אֲשֶׁר יֹצֵא בַּקִּיר וַיְדַבֵּר עַל הַבְּהֵמָה וְעַל הָעוֹף וְעַל הָרֶמֶשׂ וְעַל הַדָּגִים"[סז] הוא ששלמה הבין את חכמת הטבע — את הביולוגיה, הכימיה והפיזיקה של כל העצים והאבנים ובעלי החיים וכו' — ודבר על־אודות כל הדברים הללו (כלומר, בלשוננו, כאשר הוא 'דבר על העצים' הוא העביר שיעור בוטניקה). חכמת הטבע הזו נקראת "חכמה שלמה", שהיא־היא החכמה המתוארת בפסוקים הללו (לעומת "חכמת אלהים"[סח] שבקרבו, שהיא חכמת התורה[סט]). לפעמים כותבים[ע] יותר מזה, שהכוונה ששלמה ידע שיחת האילנות וכיו"ב — שהוא יכול היה לתקשר עם כל מה שנמוזכר בפסוק. מבואר בחסידות שגם הדברים האלה הם סוג של חכמה, אבל חכמה שיכול להשיג אותה רק בעל רוח הקדש. כאן יש פירוש פנימי ויפה לביטוי הזה:

שעל כל מה שראה אמר על כולם טעמים שמגיעים לעבודתו ית'.

"וידבר" פירושו גם הנהגה — שלמה הבין

סד ראה עד"ז לוח "היום יום" ג' תמוז.

סה דברים ד, ד.

סו ח"א של השיעור (נדפס בגליון בהעלתך השתא).

סז מלכים־א ה, יג.

סח שם ג, כח.

סט ראה גם אור תורה שה"ש אות קצב.

ע ראה קהלת רבה א, א; פסיקתא דרב כהנא ד, ג. ובכ"מ.

מה אומר לי כל דבר, מה הוא רוצה ממני. הוא מגדיר את ההבנה הזו כ"טעמים". במקום אחר[עא] הוא מסביר באריכות שיש בבריאה טעמים־נקודות־תגים־אותיות (טנת"א), כאשר הטעמים לא נשברו[עב]. לכן בכל דבר יש טעם. כתוב בחסידות[עג] שגם אם נסחט אבן, בסוף יצא 'תמצית' שנקרא שמן, זהו הטעם של הדבר, והטעם לא נשבר. מי שטועם את הטוב־טעם שיש בדבר יכול להבין את הטעם של מה שהוא רואה, מה שהוא שומע, מה שקורה לו. הטעם הפנימי הוא 'איך אני יכול להשתמש בזה לעבודת ה' יתברך'.

שלשת הפירושים ל"וידבר על העצים"[עד] הם בסוד עולמות־נשמות־אלהות שמיסודות תורת מורנו הבעל שם טוב[עה]: ההבנה המדעית של הטבע שייכת לממד העולמות. להצליח לתקשר עם כל דבר חושף את ממד הנשמות שבו. טעימת הטעם הפנימי שלו, התמצית שלו, היינו עצם נקודת האלקות שבו.

ההבנה המדעית של הטבע שייכת לממד העולמות. להצליח לתקשר עם כל דבר חושף את ממד הנשמות שבו. טעימת הטעם הפנימי שלו, התמצית שלו, היינו עצם נקודת האלקות שבו

המגיד מחדש שמי שרוצה לראות השגחה פרטית צריך לראות אותה במיוחד במקומו הקבוע, בבית

הבית היהודי

כעת יש עוד פנינה, ליישם את כל הדבר הזה בבית היהודי. הייתי חושב שבשביל לראות השגחה פרטית צריך לצאת החוצה, למרחב בו קורים כל מיני דברים שאני לא מצפה להם, חידושים והפתעות. לעומת זאת, בבית הכל רגיל, יש שגרה, ובתוך השגרה לא כל כך רואים את הפלאות של ההשגחה הפרטית. אכן, הרבי המהר"ש אמר שבעל עסק שמסתובב בחוץ רואה יותר השגחה פרטית ממי שיושב בבית (יושב אהל), אבל כאן המגיד מחדש שמי שרוצה לראות השגחה פרטית צריך לראות אותה במיוחד במקומו הקבוע, בבית (מתקשר למה שלמדנו[עו] על כך שההשגחה היא השכינה, והיא גם נקראת מקום — יש מעלה דווקא בקביעות השכינה־ההשגחה במקום אחד, "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך"[עז]). כך, אברהם אבינו מצטוה ב"לך לך" כדי לראות את ההשגחה ב"ארץ אשר אראך" (כנ"ל), אבל דווקא ממנו לומדים שצריך להיות "הקובע מקום לתפלתו"[עח]. אברהם רואה את ההשגחה כשהוא הולך, אבל דווקא כשהוא עומד להתפלל במקומו בהשכמה[עט] (יחוד זמן ומקום), עומד בבטול[פ] נוכח פני ה' ושופך את לבו לפניו, הוא מתעצם עם ההשגחה ומפנים את המסר האלקי שבה (על מנת לקיים את הדברים תכף בסיום התפלה).

שוב, זהו חידוש חשוב, שקודם כל ה' רוצה שאלמד איך לעבוד אותו מכל מה שאני רואה בבית:

ופשימא שכל מה שבבית הכל צריך לעבודת

עא מגיד דבריו ליעקב אות קכג.
עב ראה ע"ח ש"י פ"ב (מ"ת) ובכ"ד.
עג לקו"ת שלח מב, א.
עד ורמז: "**וידבר על העצים**" עולה **אצילות** – שלמה דבר "על העצים", היינו מעליהם, אל שרשם הרוחני (המזל האומרים להם לגדול), כאשר האור המקיף **מחלחל** (מקדש **לחול**) לפנימי, וד"ל.
עה כתר שם טוב (קה"ת) אות א (באגרת הבעש"ט לגיסו רבי גרשון מקיטוב).
עו שיעור ר"ח ניסן (ח"ב) – נדפס בגליון פינחס – השתא.
עז שמות כ, כ.
עח ברכות ו, ב.
עט בראשית יט, כז.
פ ראה תו"א כט, ב; מו, א ובכ"ד.

הש"י, הן טהור הן טמא וכל הבריות,

יש בבית כל מיני בריות, טהורות וגם טמאות. יש מי שרוצה לקיים זאת לכתחילה, להכניס הביתה חיה טמאה — לגדל כלב או חתול — אבל זו לא דרכנו. בכל אופן, יש בבית עוד בריות — יש ג'וקים, יש נמלים... מנקים את הבית ולא תמיד שמים שהבריות כאן בהשגחה פרטית.

והכל הוא בעצמו, שהנהגתו מלובש שם.

אם משהו נמצא בבית שלך — אתה צריך להתייחס אליו כנמצא בתוך עצמך. הבית שלך הוא המרחב שלך, הכל הוא אתה. כתוב[פא] שהמרחב של האדם — ארבע האמות שלו, הבית שלו — הוא החיה־יחידה שלו, שם מתגלים המקיפים שלו. עיקר החידוש כאן של המגיד הוא שכל מה שיש בבית — הוא בתוך בעל־הבית. צריך לראות הכל בתוך עצמך — קודם כל את המחשבות שלך, ה"אור המאיר לעצמו", ואחר כך גם כל מה שקורה בחוץ, שאתה רואה ב"אור המאיר לזולתו". הכל בהשגחה פרטית, הכל עושה ה' בעבורך, שתדע מי אתה, וכמו שהמגיד אומר "שהנהגתו מלובש שם". קודם כל אדם צריך לראות את ההשגחה על עצמו, על הלבושים שלו, על הבית שלו. לכן כתוב[פב] **שתלמיד חכם אמתי צריך להקפיד שלא ימצא רבב על בגדו, כי הלכלוך על הלבוש שלו זה הוא עצמו. בשביל תלמיד חכם, במיוחד ברבים,** הרבב הזה יכול להיות הפך קידוש השם. אומרים לאדם — 'שים לב לכל מה שאצלך בבית, הן טהור והן טמא, כי ההנהגה שלך מלובשת שם.

> ביחס לילדים האיש והאשה, האבא והאמא, שניהם משפיעים – הם נחשבים כגוף אחד, במיוחד כאשר "שכינה ביניהם". הילד מתייחס לאבא ואמא בשוה כמשפיעים – הוא זקוק לשניהם, כל אחד וההשפעה המיוחדת בדרכו שלו, ו"לא סגי הא בלא הא"

"'ביתו' זו אשתו"

אנחנו בשמחת שבע ברכות, והסיום כאן הוא פנינה שקשורה גם לחתן וכלה:

דרך משל האדם ואשתו הם גוף א', ובניהם הם המקבלים נקראו נוקבא נגדם. אף שהאשה היא נוקבא, אבל בערכם שהם מקבלים הבנים נקראו נוקבא. ונגד הבנים הבית היא הנוקבא, וזהו שאמרו רז"ל ביתו זו אשתו. ונגד הבית כל כלי תשמישו, וכל הדברים שבבית מקטן ועד גדול, הכל נקראים נוקבא.

בין איש ואשה יש יחס של זכר ונקבה, משפיע ומקבל. המשפיע, הזכר, צריך להתלבש במציאות של אשתו ולהשגיח עליה, לדאוג לכל צרכיה[פג].

אבל ביחס לילדים האיש והאשה, האבא והאמא, שניהם משפיעים — הם נחשבים כגוף אחד[פד], במיוחד כאשר "שכינה ביניהם"[פה], שהוא משפיע ביחס לילדים, שהם המקבל־הנוקבא. הילד מתייחס לאבא ואמא בשוה כמשפיעים — הוא זקוק לשניהם, כל אחד וההשפעה המיוחדת בדרכו שלו, ו"לא סגי הא בלא הא". ככל שהוא קטן יותר הוא זקוק יותר לאמא שלו ("תינוק הצריך לאמו"[פו]), היא המשפיעה שלו, וכאשר הוא נגמל וגדל הוא זקוק יותר לאביו, שילמדו

פא תו"ח שמות ח"א קעט, ד. וש"נ. ראה לקו"ש חט"ו פרשת ויצא שיחה א ס"ה ובנסמן שם. קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"כ.

פב שבת קיד, א.

פג ראה טושו"ע אהע"ז סימן ז.

פד והיינו "והיו לבשר אחד" (בראשית ב, כד) כפירוש רש"י – שבולד נעשה בשרם אחד – אלא שמכאן עולה שלא רק במציאות הולד מתאחד בשרם, אלא שהם מתאחדים ביחס של שניהם אליו לאורך ימים ושנים טובות (כלומר, לפני שיש להורים ילד משותף, עם כל האהבה והקשר הטוב שביניהם, הם עדיין לא בבחינת "אחד" באמת, ומכאן טעם פנימי בסוד כבוד אב ואם – הבן מכבד־מאחד את האב והאם להיות אחד, **כבד** בגימטריא ב"פ **אחד**, אחדות פשוטה כפולה, "כפלים לתושיה"!).

פה סוטה יז, א.

פו ראה עירובין פב, א; סוכה כח, ב; ערכין ב, ב. ובכ"מ.

תורה[פז].

אחר כך, ביחס לבנים ולבנות — תולדות האבא והאמא — הבית שכולם גרים הוא המקבל, הוא הנוקבא. זה משהו פלאי שיש לעיין אם הוא מופיע במקום אחר. באמת, הילד בביתו מרגיש כבעל־הבית. למרות שבעלי־הבית הם הוריו, הוא מרגיש בעל הבית ולכן חפשי לעשות בבית מה שעולה בדעתו — הוא יכול להשתולל ולעתים עלול גם לשבור דברים. לכן, "'ביתו' זו אשתו" גם ביחס לילד קטן, לא נשוי, שהבית הוא המקבל שלו (סוד "איזהו חכם? המכיר את מקומו"[פח] — המקום הוא הנוקבא של האדם).

"הכל לפי ערכין", והיחסיות הזו ממשיכה. הבית, שהוא נוקבא־מקבל ביחס לכל בני הבית, הוא דכורא־משפיע ביחס לכלים שבבית. המגיד מתייחס במלוא הרצינות לכלי הבית. לדוגמה, יש תורה שלו[פט] על המטאטא, שהוא הכי נמוך בבית — הכי "מלרע" — ולפעמים הוא "רע", כשתופסים אותו כדי להרביץ לילד המשתולל או עובר עבירה ("חושך שבטו שונא בנו"[צ]). בכל אופן, כמו שאני אומר שצריכים לשמור על הבית, משגיח עליו, הבית אומר שצריך לשמור על תשמישי הבית, על כל הכלים שבבית.

וזהו צריך הבחנה גדולה שכל מה שרואה בבית הבריות משונים מה שבאים לפעמים, הכל הוא הוא בעצמו, דהיינו שצריך להנהגתו. ומזה יודע לו כל הצריך לענינו ולעבודתו, ובהכל מלובש השגחתו יתי' וד"ל.

ההבנה של ה"ערכין" הללו, של כל מה שקורה בבית, דורשת הבחנה גדולה. בסופו של דבר, אם אדם מבין, מרגיש וחווה, שכל מה שנמצא בבית הוא "הוא בעצמו", במובן שהוא זקוק להנהגה שלו — שהוא יתלבש בבריות שמופיעות בבית, כולל עכבישים, נמלים, ג'וקים, כלבים וחתולים — הוא ילמד לדעת מה ההשגחה הפרטית תובעת ממנו, למה ה' שלח לכאן את הנמלים וכו' (מה עלי לעשות כדי להנהיגם כראוי, להעלות את הניצוצות הקדושים שבהם). זהו ווארט מאד יפה[צא].

אם אדם מבין, מרגיש וחווה, שכל מה שנמצא בבית הוא "הוא בעצמו", במובן שהוא זקוק להנהגה שלו – שהוא יתלבש בבריות שמופיעות בבית, כולל עכבישים, נמלים, ג'וקים, כלבים וחתולים – הוא ילמד לדעת מה ההשגחה הפרטית תובעת ממנו

פז הכל בסדר של "דרך ארץ [מאמא] קדמה לתורה [מאבא]" (ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א) – קדימה שיש בה גם ממד של "קדימה במעלה" (ראה לחיות עם הזמן בראשית־נח וש"נ). "**דרך ארץ**" בגימטריא **תפלה**, הקודמת בסדר היום לתורה, אך בעצם שניהם אחד – פניה לה' אחד יחיד ומיוחד, קודם מהלב, אמא, ואחר כך מהשכל, אבא (היינו שאחדות ההורים שעל ידי הבן – כנ"ל הערה פד – תלויה באחדות המח והלב של הבן עצמו, וד"ל).

פח עפ"י אבות פ"ו מ"ו.

פט אור־תורה השלם (קה"ת) בראשית אות ז.

צ משלי יג, כד.

צא נתבונן גם במבנה הפנימי: יש כאן ארבעה יחסי זכר־נקבה – איש־אשה, הורים־בנים, בנים־בית, בית־כלים. איש־אשה היינו **י־ה** (איש ואשה ש"שכינה ביניהם", והם כאן הופכים לאבא ואמא שכנגד **י־ה**), הורים־בנים סוד "דעת המתפשט"; בנים־בית יחוד זו"נ דאצילות; בית־כלים היינו המלכות דאצילות וירידת **ל** הכלים שלה למציאות בי"ע (מחשבה־דבור־מעשה שהם הכלים של המלכות להוות ולברר את התחתונים). הבריות שבבית פחותות מהכלים (שנמצאים בבית במודע וברצון בעלי הבית), היינו שהן קליפות היונקות מהכלים (כפשוטו, שהבריות נכנסות לבית לצורך מזון או מחסה, יניקה מהפנימי ומהמקיף) – הכלים הם פנימיות בי"ע (ירידת המלכות דקדושה לבי"ע, "אצילות איז אויך דא") והבריות שבבית הן הקליפות דבי"ע (עולם הבריאה "מיעוטו רע", גם באיכות, והבריות שבו לא מזיקות – עד שיתכן שמגדלים אותן כחיות מחמד – וככל שיורדים בעולמות מתגבר הרע, משרצים לא רצויים ביצירה, עד למזיקים של ממש, כנחשים ועקרבים בעשיה), וד"ל (ועוד יש לומר שהחמשה המנויים כאן – איש־אשה־בנים־בית־כלים – הם כנגד אורות־מוחין־צלמים־לבושים־כלים כסדרם, ודוק היטב).

הסיפור החסידי

החוזה מלובלין | "קדֹשים תהיו"!

רבי יעקב יצחק הלוי הורוויץ, שכונה "החוזה" בשל ראייתו הפלאית למרחקים בזמן ובמקום, נולד בשנת תק"ה בפולין. היה תלמידם של ר' שמעלקע מניקלשבורג והמגיד ממעזריטש, ואחרי הסתלקותם הפך לתלמידו המובהק של ר' אלימלך מליז'ענסק. התיישב בעיר הגדולה לובלין והקים בה את חצרו, שהמונים נהרו אליה. החוזה שלח את בכירי תלמידיו להפיץ את תורת החסידות בכל רחבי פולין וגליציה, וביניהם "היהודי הקדוש" מפשיסחא, רבי אורי "השרף" מסטרליסק, רבי נפתלי מרופשיץ ועוד רבים. החוזה עסק רבות בקירוב הגאולה וביאת משיח צדקנו, ובערב שמחת תורה תקע"ה נפל מחלון ביתו בנסיבות פלאיות ועלומות, תוך כדי שמסר את נפשו על פעולות רוחניות לדחיקת הקץ. בעקבות הנפילה הקשה שכב החוזה על ערש דווי קרוב לשנה, עד שנסתלק בתשעה באב תקע"ה ומנוחתו כבוד בעיר לובלין.

פעם אחת, נסע החוזה לבקר את רבי שמעלקע מניקלשבורג, אחיו של רבי פנחס בעל ה'הפלאה' ומגדולי הצדיקים תלמידי המגיד. המגיד שלח את רבי שמעלקא ורבי פנחס לגרמניה, שהיתה מקום פרוץ יחסית לפולניה, ואיש פרט להם לא הצליח להאיר בה את אור החסידות. אך עד כמה שעשו חיל במקום, עדיין היתה ניקלשבורג עיר גרמנית מודרנית בסגנון שהחוזה לא היה יכול לסבול. לכן, כשבא לניקלשבורג, פשוט קשר מטפחת על עיניו ואחד החסידים הוביל אותו.

אשה אחת, שראתה שמובילים מישהו עם מטפחת על העינים, התחילה לצחוק בקול גדול על התופעה המוזרה הזו. צחקה וצחקה, עד שבשל קפידת הצדיק, במודע או שלא במודע, קרה לה דבר לא טוב רח"ל.

כשהדבר נודע לר' שמעלקא מניקלשבורג, ביקש מן החוזה: בבקשה חזור הביתה, ואל תבוא לכאן לבקר. לך אין מה לעשות במקום כניקלשבורג...

מדת הגבורה של החוזה התבטאה במיוחד בקנאות על שמירת העיניים שלו. מסופר, כי כשהסתלק רבו רבי אלימלך מליז'ענסק העביר את כחותיו הרוחניים לארבעה מתלמידיו: לחוזה נתן את כח עיניו, למגיד מקאז'ניץ את כח לבו, לרמ"מ מרימנוב את כח הנשמה שבמֹח ולאוהב ישראל את כח פיו. מהסיפור אנו רואים שעוד קודם בואו לרבי אלימלך, היה החוזה זהיר טפי בכל הנוגע לעיניו והשמירה עליהן ודווקא משום כך זכה למתנה זו מרבי אלימלך בבחינת "יהב חכמתא לחכימין" [וכן הוא בנוגע לשאר התלמידים שזכו למתנות מרבי אלימלך]. כאשר הצדיק חרד על קדושתו, הוא משרה סביבו דין. הוא מבחין בחדות בחשיבות עבודתו המיוחדת, ומי שאינו רגיש לכך עלול להפגע. בכח זה פגע החוזה במזלזלים בכבודו, אף אם לא התכוון לכך.

עם זאת, צדיקים רבים נהגו אחרת: כך מסופר אודות רבי ברוך ממז'יבוז', שכאשר ביקר אצלו החוזה נכנסו נשות הבית אל החדר בו שהו הצדיק והחסידים, לשמוע את דברי התורה של סעודה שלישית. בתימהון גדול פנה החוזה אל

נערך ע"י יהודה הס.

רבי ברוך: הלא כתוב "העבר עיני מראות שוא"? ענה לו רבי ברוך: לא נכתב "העבר שוא מעיני", אלא להפך. אם ישנו שוא, אני איני רואה אותו...

בדומה לכך, כאשר רבי שמעלקא מניקלשבורג שומע על המקרה, הוא שולח את החוזה למקומו. עבודתו של רבי שמעלקא היא בקירוב אנשי עידו, וכדי לבוא בגבולם של יהודים הרחוקים מקדושה יש צורך ברגישות לקדושתם שלהם. אף אם הדבר תובע וויתור על עבודת ה' האישית של האדם, עליו להיות מוכן להתלכלך כדי להוציא את היהלומים מתוך האשפה.

לעומת התקלות הנגרמות מ'קצר' כזה בתקשורת, כאשר פגש החוזה ביהודים שהיו כלי לקבל, פעלה בהם קדושתו היתרה פעולות ברוכות:

אחד מהצדיקים תלמידי החוזה, היה רבי שלום מקאמינקא. **כאברך** צעיר היה ידוע כעילוי מופלג, **אך לא** חסיד. כדרך **אותם** הימים, לקח **אותו** גביר **אחד** כחתן לביתו עם הבטחה לפרנס את המשפחה שנים רבות וגם לתת נדוניה עצומה. **עם זאת**, התנה החותן לעתיד **את** ההסכם בכך שיסעו יחד לחוזה מלובלין — **שיברך את** החתן **אותו** וגם יבחן **אותו**. החתן **ואביו** הסכימו, והחותן והחתן נסעו **אל** החוזה.

כשהגיעו, קרא החוזה לשמש שיביא חומש ויקרא. כשרבי שלום ספר זאת לידידו ה"אמרי נעם", אמר: **האמן לי**, **שכאשר** בקש שיביאו חומש כמעט פרצתי בצחוק. על זה בוחנים אותי? **אותי** צריך לבחון על פלפול חריף, **לא** על חומש... פתח הרבי את החומש בתחלת פרשת "קדשים", **ושאל**: יודע **אתה** מה רש"י כותב על כך? שוב התאפק רבי שלום מלצחוק על שאלה כזו, **ואמר**: "הוו פרושים מן העריות ומן העבירה". **אמר** לו הרבי: **נאמר** ביחד **את** הרש"י הזה, והתחילו לומר **זאת** ביחד. **באותו** רגע — **סיפר** הצדיק — חלחלה ורעד תפסו **את** כל גופי, **וכל** כך רעדתי **שהייתי צריך** לשכב. **שעות** רבות רעדתי, והייתי ממש חולה מסוכן. גם היום, **כשאני** מספר **את** הסיפור הזה, **אני** מתחיל לרעוד בכל גופי.

צדיק גדול נוסף בפולין, **בעל** התפארת שלמה, **סיפר כי אביו** הביאו לחוזה **כאשר** היה ילד. לקח **אותו** הרבי **ואמר** לו **את אותו** הדבר: **אתה** זוכר מה רש"י כותב על "קדשים תהיו"? **נאמר את** זה ביחד — "הוו פרושים מן העריות ומן העבירה". **וספר אחר** כך **בעל** התפארת שלמה, **כי** ב"ה **לא** נכשל בחייו מעולם בפגם הברית, מכח המילים הללו ששמע בהיותו ילד.

בשני סיפורים שהם אחד, מתגלה כוחו של החוזה לקחת משפט פשוט מן התורה ולהפוך בעזרתו את כל חייהם של שני אנשים. הילד הקטן נעשה לשומר הברית באופן טבעי, ואילו העילוי המתנגד, שהספיק מן הסתם להבין יותר מהילד מהם "העדיות והעברה" רועד בכל גופו. לבסוף, שניהם נעשים צדיקים גדולים המורים לרבים את דרך ה'.

כיאה לסיפור העוסק בקדשת היסוד, מקום ההולדה, אין כאן רק פרישות וחרדה: הצדיק מפרה את חסידיו ומחולל בהם שינוי עמוק, המוליד פירות לחיים שלמים ולדורי דורות.

יומא דהילולא של החוזה הוא תשעה באב — יום בו נולד משיח שהוא שלמות תיקון הברית וקיום מצות "פרו ורבו ומלאו את הארץ" (בקדושה ובטהרה) [המצוה הראשונה בתורה, מצוה רבה (לשון רביה), המצוה הכוללת את כל התורה כולה]. על כן בא הרמז: **תשעה באב** בגימטריא **יוסף** (שומר הברית) פנים־ואחור ודוק. **בתשעה באב נולד משיח = קדוש קדוש קדוש**!

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

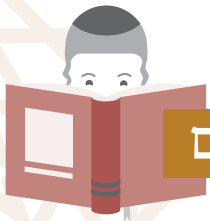
שאלה:

האם יש הקבלה בין י"ב שבטי י־ה לספירות העליונות? מהי?

מענה:

ההקבלה הבסיסית (שיסודה מופיע בכ"ד בדא"ח) היא שראובן שמעון לוי הם כנגד חג"ת, יוסף ביסוד, יהודה במלכות וישששכר וזבולון בנצח והוד. בנימין ביסוד המלכות (נקודת ציון, רחם המלכות — יוסף ובנימין נקראו "צדיק עליון" ו"צדיק תחתון", "צדיק יסוד עולם", היסוד הזכרי והיסוד הנקבי). לפי זה, דן נפתלי בני בלהה שפחת רחל (אם יוסף ובנימין) הם חיצוניות היסוד דדכורא והיסוד דנוקבא — דן קשור ליוסף ונפתלי לבנימין. ועל דרך זה צריך לומר לגבי גד ואשר, גד קשור (בחיצוניות) לשלשת הבנים הראשונים של לאה, ראובן־שמעון־לוי (חג"ת כנ"ל שהם כנגד שלשת האבות) ואשר לשלשת הבנים הבאים יהודה (מלכות)־יששכר־זבלון (נצח והוד, שמהן נבנית המלכות דיהודה, הכל בסוד "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך" — יהודה).

אך חוץ מהנ"ל ישנה עוד הקבלה, המוזכרת ברוב הפעמים בקבלה וחסידות, והיינו שי"ב השבטים הם סוד י"ב גבולי אלכסון שבין שש ספירות הלב, ו"ק. והוא כמו בקוביה שישנם י"ב קוים המחברים את ו' השטחים־רוחות [ד' קוים בצורת רבוע בצד מעלה של הקוביה, ד' למטה ועוד ד' מלמעלה למטה — מעין עמודים המחברים את התקרה לרצפה, כאשר ו' השטחים היינו ד' רוחות העולם שבלשון ספר יצירה נקראו עומק דרום עומק צפון עומק מזרח עומק מערב ועוד מעלה ומטה — עומק רום ועומק תחת, והם כנגד חסד־גבורה־תפארת־יסוד־נצח־הוד בהתאמה. נמצא שארבעת ה'גבולים' בצד מעלה, היינו רום, עם כל אחת מד' הרוחות, דרום צפון מזרח מערב, וד' למטה, היינו תחת, עם כ"א מהרוחות, וד' עמודי החבור היינו דרום־מזרח, מזרח־צפון, צפון־מערב, מערב־דרום ודוק]. יש הקבלה נוספת, עמוקה יותר משתי ההקבלות הנ"ל (ששתיהן רק בז"ת של הספירות, ללא חב"ד וכתר), לפי הידוע שישנם י"ב פרצופים בעולם האצילות (ובכל עולם): עתיק ונוקביה, אריך ונוקביה, אבא ואמא עילאין, ישראל סבא ותבונה, ישראל ולאה, יעקב ורחל (ואין כאן מקומו להסביר את ענין כאו"א בפנימיות). נמצא שכל שבט מכוון כנגד אחד מהפרצופים העליונים, כאשר כל פרצוף הוא 'אישיות' שלמה בפני עצמו (הכוללת את כל עשר הספירות וכו' ומורכבת מכעין תרי"ג אברים וגידים כו'). כמובן שי"ב השבטים מכוונים גם כנגד י"ב חדשי השנה, המכוונים גם כנגד י"ב הכוחות הפנימיים של הנפש (כאשר פנימיות הדעת, יחוד, כוללת את כולם והיא כנגד חדש העיבור). ובזה יש הקבלה מדויקת (השבטים לפני דגלי המדבר וסדר הנשיאים): ניסן הוא יהודה ובנפש היינו אמונה (הראש העליון של הכתר, רדל"א, שרש מלכות יהודה), אייר־יששכר־שמחה (פנימיות הבינה, "יודעי בינה לעתים"), סיון־זבולון־תמימות (הוד, "הולך בתם", "שמח זבלון בצאתך"), תמוז־ראובן־יראה (גבורה), מנחם אב־שמעון־שפלות (מלכות),

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים
הַמָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

מִי יִבְנֶה אֶת בֵּית בֵּאוּקְדָּשׁ?

שָׁלוֹם יְלָדִים!

הַשַּׁבָּת שֶׁלָּנוּ, שַׁבַּת חֲזוֹן, נִקְרֵאת כָּךְ מִשּׁוּם שֶׁבְּשַׁבָּת זוֹ, דַּוְקָא זוֹ שֶׁהֲכִי סְמוּכָה לְיוֹם הַחֻרְבָּן, מַרְאִים לָכָל יְהוּדִי מִשָּׁמַיִם אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הֶעָתִיד לְהִבָּנוֹת!

מָה זֶה אוֹמֵר? שֶׁאֲנִי וְאַתָּה אֲמוּרִים לַהֲפֹךְ לִהְיוֹת נְבִיאִים? כַּמּוּבָן, אֵין לָנוּ הִתְנַגְּדוּת לְכָךְ, אֲבָל הַכַּוָּנָה הַפְּשׁוּטָה לִיהוּדִים פְּשׁוּטִים כָּמוֹנוּ הִיא שֶׁכָּל שֶׁנִּרְאֶה כִּי הַחֻרְבָּן מַעֲמִיק, דַּוְקָא אָז זֶהוּ הַזְּמַן לַחֲלֹם עַל הַגְּאֻלָּה וּמַמָּשׁ לְצַפּוֹת לְהִתְגַּשְּׁמוּתָהּ!

לְמַעֲשֶׂה!

אֲנִי יוֹשֵׁב מֻרְתָּק כְּבָר עֶשְׂרִים דַּקּוֹת וּמִתְבּוֹנֵן בּוֹ. חַיִּימְקֶה, אָחִי הַקָּטָן, מְנַסֶּה לְשַׁבֵּר שִׁיא שֶׁל בְּנִיָּה לַגֹּבַהּ עִם מִגְדַּל הַ'קַּפְּלוֹת' שֶׁלּוֹ. מַכִּירִים? שְׁתַּיִם לָאוֹרֶךְ וּשְׁתַּיִם לָרֹחַב. שִׁלְשׁוֹם עָמַד הַשִּׁיא שֶׁלּוֹ עַל גֹּבַהּ הַמָּתְנַיִם שֶׁלִּי, שֶׁזֶּה אוֹמֵר מִגְדָּל שֶׁל בְּעֶרֶךְ 30 קוֹמוֹת, אֲבָל מֵאָז מִקְצֵה הַשִּׁפּוּרִים שֶׁלּוֹ דֵּי עוֹמֵד בַּמָּקוֹם. בְּכָל פַּעַם שֶׁהוּא מַגִּיעַ לַקּוֹמָה הָ־20 מַתְחִיל הַמִּגְדָּל לְהִתְנַדְנֵד, וְעַד הַקּוֹמָה הָ־25 הוּא כְּבָר קוֹרֵס לְגַמְרֵי. מָה שֶׁמְּעַנְיֵן הוּא שֶׁחַיִּימְקֶה לֹא מְמַהֵר לְהִתְיָאֵשׁ. שׁוּב וְשׁוּב הוּא אוֹסֵף אֶת שִׁבְרֵי הַמִּגְדָּל וּמַתְחִיל בְּמֶרֶץ נִפָּיוֹן נוֹסָף.

אָז הָעַקְשָׁנוּת שֶׁלּוֹ הִיא דָּבָר אֶחָד שֶׁמְּרַתֵּק אוֹתִי. אֲבָל עוֹד מַשֶּׁהוּ גּוֹרֵם לִי כְּבָר 20 דַּקּוֹת לֹא לַעֲזֹב אֶת הַמָּקוֹם. אֲנִי פָּשׁוּט יוֹדֵעַ מָה הַפִּתָּרוֹן לַבְּעָיָה שֶׁלּוֹ. אֶת זוּג הַ'קַּפְּלוֹת' שֶׁמְּכִילָה כָּל

>>>

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

קוֹמָה יֵשׁ לְהַרְחִיק אַחַת מֵהַשְּׁנַיָּה, עַד הַקָּצֶה, וְאִלּוּ חַיִּימְקֶה מִשּׁוּם־מָה מַמָּשׁ מְקָרֵב אוֹתָן, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁמְּאוֹד מַהֵר הַבִּנְיָן מְאַבֵּד יַצִּיבוּת. אָז הִנֵּה, גִּלִּיתָ אֶת הַבָּעָיָה וְאַתָּה גַּם יוֹדֵעַ אֶת הַפִּתָּרוֹן הַפָּשׁוּט. מָה נִשְׁאַר? רַק לְהַרְאוֹת לוֹ אֶת הַשִּׁיטָה.

"חַיִּימְקֶה, לַעֲזֹר לְךָ?" "אֲנִי שׁוֹאֵל בְּזְהִירוּת. חַיִּימְקֶה מַבִּיט בִּי מֻפְתָּע, מַמָּשׁ נֶעֱלָב. "לֹא!! לְבַד!!!". "טוֹב, בְּסֵדֶר, אַתָּה. רַק אֲגַלֶּה לְךָ אֶת הַשִּׁיטָה", אֲנִי מְנַסֶּה. "לֹא! לֹא צָרִיךְ, אֲנִי מִסְתַּדֵּר לְבַד". מִצִּדּוֹ שֶׁיִּפֹּל הַמִּגְדָּל שִׁבְעִים פַּעַם, הָעִקָּר שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה זֹאת בְּעַצְמוֹ. הָאֱמֶת, לַמְרוֹת שֶׁנּוֹרָא בָּא לִי לַעֲזֹר לוֹ, אֲנִי דֵּי מֵבִין אוֹתוֹ. מִי אוֹהֵב שֶׁעוֹשִׂים בִּשְׁבִילוֹ? כֻּלָּנוּ רוֹצִים לְבַד...

בְּחִירָה מִמְּעֻלָּה

מִצַּד אֶחָד אֲנִי מַעֲדִיף לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים בְּעַצְמִי, בְּלִי עֶזְרָה מֵאֲחֵרִים, אֲבָל תּוֹדוּ בְּעַצְמְכֶם, לֹא תָּמִיד אֶפְשָׁר. לִפְעָמִים אֲנַחְנוּ מַרְגִּישִׁים שֶׁעָדִיף לְהֶפֶךְ, שֶׁיַּעֲשׂוּ עֲבוּרֵנוּ. לְדֻגְמָה, אֶת מְסִבַּת סוֹף הַשָּׁנָה שֶׁאִרְגְּנָה הַכִּתָּה שֶׁלָּנוּ יָכֹלְנוּ לְהָרִים לְבַד, וּבְכָל זֹאת הֶעֱדַפְנוּ שֶׁהַדְּחִיפָה תָּבוֹא מִלְּמַעְלָה, מִצַּד הַהַנְהָלָה. לֹא מְכֻבָּד יוֹתֵר שֶׁהַהוֹרִים יְקַבְּלוּ אֶת הַהַזְמָנָה עִם חוֹתֶמֶת הַמּוֹסָד וַחֲתִימַת הַמְּנַהֵל? וְזֶה עוֹד לִפְנֵי שֶׁדִּבַּרְנוּ עַל הַתַּקְצִיב לְמִמּוּן הָאֵרוּעַ. לְבַד הָיִינוּ מַצְלִיחִים לְגַיֵּס אוּלַי רֶבַע מֵהַסְּכוּם הַנִּדְרָשׁ, וְזֶה אוֹמֵר לְוַתֵּר עַל הַרְבֵּה דְּבָרִים בְּסִיסִיִּים, כְּמוֹ הַגְּבָּרָה נוֹרְמָלִית, כָּךְ שֶׁבְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר הָאֵרוּעַ הָיָה נִרְאֶה דֵּי עָלוּב לְעֻמַּת הַהֲפָקָה הַמְּכֻבֶּדֶת שֶׁיָּצְאָה בְּפֹעַל.

הַהִגָּיוֹן פָּשׁוּט: עִם כָּל הָרָצוֹן הַטּוֹב וְהַהִתְלַהֲבוּת — הַיְכוֹלוֹת שֶׁלָּנוּ מֻגְבָּלוֹת. הִתְלַהֲבוּת הִיא אָמְנָם דָּבָר חָשׁוּב, אֲבָל הִיא לֹא הַכֹּל. זֶה בְּדִיּוּק מָה שֶׁקָּרָה לָנוּ בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה, כְּשֶׁגִּלִּינוּ שֶׁהַהִגְבָּרָה שֶׁהִשַּׂגְנוּ בְּחִנָּם, בְּעַצְמֵנוּ, הָיְתָה שָׁוָה חִנָּם. הַקָּהָל פָּשׁוּט לֹא שָׁמַע אַף מִלָּה מִכָּל הַהַצָּגָה הַמֻּשְׁקַעַת שֶׁהֵכַנּוּ, אָז לֹא בָּטוּחַ שֶׁהַמַּהֲלָךְ הָ'עַצְמַאי' שֶׁלָּנוּ בַּמִּקְרֶה הַזֶּה הָיָה שָׁוֶה...

פִּ'יְּ' אָבָּס

אֵיךְ קָשׁוּר כָּל זֶה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ?

הָרַמְבָּ"ם, הַפּוֹסֵק הַגָּדוֹל שֶׁלָּנוּ, פּוֹתֵחַ אֶת הִלְכוֹת בֵּית הַבְּחִירָה שֶׁלּוֹ עִם קְבִיעָה פְּשׁוּטָה וּבְרוּרָה — מִצְוָה עָלֵינוּ לִבְנוֹת אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. כְּמוֹ נְטִילַת יָדַיִם בַּבֹּקֶר, כְּמוֹ לְבִישַׁת צִיצִית, כְּמוֹ שְׁמִירַת שַׁבָּת — בְּנִיַּת בַּיִת לַה' הִיא מִצְוָה כְּמוֹ כָּל הַמִּצְוֹות. מֶה הָיִיתָ עוֹנֶה לְיֶלֶד שֶׁאוֹמֵר לָכֶם דָּבָר כָּזֶה: 'אִם יֵשׁ לִי צִיצִית בָּאָרוֹן אֲנִי לוֹבֵשׁ, אִם אֵין — אָז לֹא'. לִי זֶה בָּרוּר, הָיִיתִי אוֹמֵר לוֹ: 'חֲבִיבִי, זוֹ מִצְוָה. אַתָּה חַיָּב בָּהּ. אֵין בָּאָרוֹן? חַפֵּשׂ יוֹתֵר טוֹב, שְׁאַל אֶת אִמָּא'. הַמִּצְוָה הֲרֵי מֻטֶּלֶת עָלָיו.

זוֹכְרִים אֶת חַיִּימְקֶה? בְּדִיּוּק כָּמוֹהוּ, גַּם אֲנַחְנוּ רוֹצִים לְהִתְאַמֵּץ וּלְקַיֵּם אֶת

הַמִּצְוָה בְּכֹחוֹת עַצְמֵנוּ! כְּמוֹ כָּל מִצְוָה אַחֶרֶת, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים, וּמְמֵילָא גַּם רוֹצִים, לָקוּם וְלִבְנוֹת אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. כְּבָר הַיּוֹם! בַּיָּדַיִם שֶׁלָּנוּ מַמָּשׁ!

פ׳ וְזֹאת חֲנֻכָּה

אֲבָל בְּסִפְרֵי הַמִּדְרָשׁ וּבְסֵפֶר הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ כָּתוּב בְּדִיּוּק הַהֵפֶךְ! כָּתוּב בָּהֶם שֶׁאֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, לֹא יִבְנוּ בְּנֵי אָדָם, אֶלָּא הוּא יֵרֵד כְּשֶׁהוּא מוּכָן וּמְשֻׁכְלָל בָּאֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם! יוֹתֵר מִכָּךְ, מוּבָא שֶׁהַסִּבָּה שֶׁשְּׁנֵי בָּתֵּי הַמִּקְדָּשׁ, הָרִאשׁוֹן וְהַשֵּׁנִי, חָרְבוּ הָיְתָה בִּגְלַל שֶׁבְּנֵי הָאָדָם הָיוּ אֵלּוּ שֶׁבָּנוּ אוֹתָם, וְאִלּוּ הַשְּׁלִישִׁי יִהְיֶה נִצְחִי וְלֹא יֵחָרֵב, כִּי אוֹתוֹ יִבְנֶה ה׳ בְּעַצְמוֹ. דַּוְקָא הוּא יִהְיֶה הַבַּיִת שֶׁל הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה!

גַּם כָּאן הַהֶגְיוֹן בָּרוּר. אֲנַחְנוּ רוֹצִים גְּאֻלָּה עֲנָקִית, אֵין־סוֹפִית, לֹא כָּזוֹ שֶׁאָנוּ מַמְצִיאִים וּמְכִינִים אוֹתָהּ לְפִי מָה שֶׁאֲנַחְנוּ יוֹדְעִים וּמְסֻגָּלִים. אֲנַחְנוּ רַק בְּנֵי אָדָם, קְרוּצֵי חֹמֶר, עִם נְפָשׁ בַּהֲמִית וְלֹא תָּמִיד עִם רְצוֹנוֹת הֲכִי נַעֲלִים. צָמֵד הַמִּלִּים 'בֵּית מִקְדָּשׁ' מַדְגִּישׁ אֶת הַקֹּדֶשׁ שֶׁיִּשְׁרֶה בְּאוֹתוֹ בַּיִת, אֶת מָה שֶׁיִּבּוֹא מִלְּמַעְלָה וְיִשְׁכֹּן בְּתוֹכוֹ, וְזֶה דָּבָר שֶׁשַּׁיָּךְ לַה׳ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא לְהַמְצָאוֹת כְּמוֹ אֵלּוּ שֶׁלָּנוּ...

אָז מָה עָדִיף? בִּידֵי אָדָם אוֹ בִּידֵי שָׁמַיִם?

מַלְכִּי יְיָ בַּיְּקִיּוּם

לִבְנוֹת לַה׳ בַּיִת זוֹ תַּכְלִית הַבְּרִיאָה! לְשֵׁם כָּךְ בָּרָא ה׳ אֶת הָעוֹלָם וּלְשֵׁם כָּךְ הוּא נָתַן לָנוּ תּוֹרָה וּמִצְוֹות. מַלְאָכִים בַּשָּׁמַיִם כַּנִּרְאֶה יֵשׁ לוֹ מַסְפִּיק. אוֹתָנוּ הוּא רוֹצֶה כְּדֵי שֶׁנִּתְגַּבֵּר, נִתְאַמֵּץ וְנַפְנֶה לוֹ מָקוֹם בְּתוֹכֵנוּ. יֵשׁ לוֹ תַּאֲוָה לְכָךְ — "נִתְאַוָּה הקב"ה לִהְיוֹת לוֹ דִּירָה בַּתַּחְתּוֹנִים!".

אֲבָל מָה קוֹרֶה לִי לְאַחַר שֶׁהִתְאַמַּצְתִּי לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה? אֲנִי עָלוּל לַחֲשֹׁב שֶׁכָּל מָה שֶׁעָשִׂיתִי הָיָה בְּכֹחוֹת עַצְמִי. אָז רֶגַע, אֲנִי מִסְתַּדֵּר לְבַד?! חַס וְחָלִילָה! הַמַּחְשָׁבָה הַנְּכוֹנָה הִיא שֶׁרַק ה׳ הוּא שֶׁעָשָׂה הַכֹּל. אֲפִלּוּ אֶת הַחֵשֶׁק שֶׁלִּי לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה קִבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ — "כִּי מִמְּךָ הַכֹּל!". מָה הַמִּלִּים הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁלָּנוּ בְּכָל תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה? "אֲ־דָנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח". אָז מִי עוֹשֶׂה אִם ה׳ פּוֹתֵחַ לִי אֶת הַפֶּה? אֲנִי לְבַדִּי לֹא יָכוֹל לְהוֹצִיא אֲפִלּוּ מִלָּה אַחַת!

לָכֵן הַתְּשׁוּבָה לַשְּׁאֵלָה שֶׁלָּנוּ הִיא גַּם וְגַם — גַּם בִּידֵי אָדָם וְגַם בִּידֵי שָׁמַיִם. יוֹתֵר נָכוֹן, שְׁנֵיהֶם בְּעֵצֶם דָּבָר אֶחָד. אֲנַחְנוּ מִתְאַמְּצִים וּפוֹעֲלִים בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ, בּוֹנִים אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ עִם כָּל הַכֹּחוֹת, אֲבָל בְּתוֹךְ־תּוֹכֵנוּ יוֹדְעִים — אֶת הַכֹּל פּוֹעֵל ה׳, הַמִּקְדָּשׁ יוֹרֵד מִשָּׁמַיִם!

שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ! שַׁבַּת־חֲזוֹן שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ! כִּי

איך אתה רואה את בית המקדש? רבי לוי

יצחק מברדיטשוב אמר שבשבת חזון מראים לכל יהודי את בית המקדש כדי לעורר אותו לתשובה מתוך כיסופים לבניינו. כיצד נראה בית המקדש בחזון הזה? מסתבר שכל אחד רואה אותו אחרת — יש מי שחולם צילום או דגם תלת־ממדי של המקדש עליו למד, יש מי שחוזה במושא־כיסופים היקר והחביב לו ביותר מעולמו האישי ויש מי שחווה בחזונו כחוויה פלאית ששייכת לעתיד הנעלם.

בנקודה הפנימית, חורבן בתי המקדש שהיו אומר לנו עליהם ש'זה לא זה', וה' חפץ בתודעת־מקדש עמוקה הרבה יותר. גם העובדה שיהודים רבים עדיין אינם מתחברים לתקוה לבנין המקדש, וחלקם אפילו חרדים מפניו, תלויה גם היא באותה נקודה — העבר אינו מושך אותם אלא מאיים עליהם. כדי להביא לבנין הבית השלישי — בית המקדש הנצחי — עלינו לברר ולהפשיט את חזון המקדש, כך שיממש את רצונו האמתי של ה' ב"דירה בתחתונים" ויתיישב על הלבבות בהם צריך להתקיים "ושכנתי בתוכם".

הגליון השבוע מזמין אותנו להתבונן פנימה להגדרת המקדש, להפוך את החזון למופשט־מזוכך יותר, ומתוך פריצת־החרבת הבית לזכות לבנין הפורץ את כל הגדרים וההגדרות ומתפשט־מתפרץ לכל העיר, הארץ והעולם, עד שהמציאות, לפרטי־פרטיה, תהפוך כולה למפגש עם ה'.

